

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τρίτος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Γανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6.

24 Ἀπριλίου 1877

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΕΚΤΟΥ ΠΕΡΙΦΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΒΑΒΟΥΑΡ

Συνίξιμα ἰδί σελ. 241.

30 Ἀυγούστου. — Τόσας περιποιήσεις καὶ τόσας φιλοφροσύνας ἔκαμον εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ Βικτωρίᾳ ἐν τῷ διαστήματι τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν καὶ ἐπέκεινα, ὥστε ἠναγκάσθημεν ν' ἀποχωρετίσωμεν δι' ἐπισκέψεων πολλοῦς. Ἐπὶ τέλους ὁμῶς πρέπει νὰ σοὶ ὁμιλήσω καὶ περὶ δύο σημαντικῶν καταστημάτων, δηλαδή περὶ τῶν δεξαμενῶν τοῦ Γεάν-Γεάν, τῶν ὁποίων αἱ εὐεργεσίαι μεταδίδονται εἰς τὰς 130 χιλιάδας τῶν ἐν Μέλβουρν κατοικούντων, καὶ περὶ τοῦ βοτανικοῦ κήπου, ὅστις εἶναι εἶδος προνοίας ἀνά πᾶσαν τὴν Αὐστραλίαν.

Ὁ Γεάν-Γεάν εἶναι λίμνη τεχνητὴ 19 μίλια μακρὰν τῆς Μέλβουρν καὶ 600 πόδας ὑπεράνω τῆς πόλεως, περιέχουσα περὶ τὰ 23,000,000 κυβικὰ μέτρα ὕδατος καὶ ἐπικροῦσα εἰς τὰς χρεῖας τῆς πόλεως μετὰ τοσαύτης ἀφθονίας, ὥστε δίδει 618 λίτρας ὕδατος καθ' ἡμέραν εἰς ἕκαστον κάτοικον, καὶ μετὰ τοσαύτης ὀρυκτοῦς, ὥστε οὐ μόνον ἐν περιστάσει πυρκαϊῆς οἱ πίδακες, θαυμασῶς διηρημένοι, ἐμποδίζουσιν ἀμέσως τὰς προόδους τῶν φλογῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἐργοστασίων ἀναπληροῦ τὸν ἀτμὸν ὡς δύναμις κινουσα. Εἰς τὸ τεράστιον τοῦτο ἔργον κατηναλώθησαν περίπου 20,500,000 φράγκων, φέρει δὲ ἐτήσιον εἰσόδημα 1,500,000 καὶ ὑπόσχεται πολὺ μεγαλητέραν αὐξήσιν ὅταν τὸ ὕδωρ διανεμηθῇ εἰς τὰ περὶχωρὰ τοῦτο δὲ ἐγένετο τῷ 1851.

Πλὴν δὲ τῶν δημοσίων κήπων, οἵτινες εἶναι θαυμαστοί, ὑπάρχει εἰς Μέλβουρν ἐπὶ χλοερωτάτου λόφου καὶ λαμπρὸς βοτανικὸς κήπος, ὁ τοῦ διδάκτορος Μύλλερ. Μετ' αὐτοῦ κατετρίβομεν καθ' ἑκάστην πολλὰς ὥρας· ζῆ ἐκεῖ ὡς ἄλλος βασιλεὺς, εἶναι μέλος τῶν σοφῶν εταιριῶν τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔχει τὸ στήθος κεκαλυμμένον ὑπὸ παρασῆμων, καὶ καθ' ἑκάστην πρωΐαν δίδει τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἑκατοντάδας ὑπηκόων, ἧτοι εἰς στρουθία στελλόμενα αὐτῷ ἐκ Γερμανίας διὰ τῶν πλοίων, ἅτινα ἐρχόμενα εἰς τὸν λιμένα Φίλιππον κομίζουσι χιλιάδας τῶν πτηνῶν τούτων, τὰ ὅποια ἐν μὲν Εὐρώπῃ βλασφημοῦσιν, ἐν δὲ Αὐστραλίᾳ εὐλογοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ὡς κατχστρέφοντα ἔντομα ἐπιζήμια. Ὁ

ἀγαθὸς διδάκτωρ ἐκινδύνευσε πολλάκις ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν τοῦ χάριν τῆς ἐπιστήμης. Πᾶς εὐγενὴς σκοπὸς ἐνθουσιάζει αὐτόν· δυστυχῶς ὁμῶς ἡ Αὐστραλία στερεῖται ὕδατος, καὶ αὐτὸς ἐπιθυμῶν νὰ θεραπεύσῃ τὴν λειψυδρίαν ἀφιερῶσιν πρὸς τοῦτο ὅλα τὰ εἰσοδήματα τοῦ βοτανικοῦ κήπου καὶ ἐπιτυγχάνει. Διότι ἐφύτευσε πανταχοῦ ἑκτομύρια δενδρουδίων καὶ οὕτως ἐμορφώθησαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ῥυάκια· τὰ δ' ἐκ τούτου ἀποτελέσματα ἀπέβησαν θαυμαστά, καθόσον εἰς γαίας ἄλλοτε φαλακρὰς ἐμορφώθησαν δάση καὶ ῥυάκες.

Σήμερον δὲ καταγίνεται μετ' ἐνθουσιασμῷ νὰ πείσῃ τὰς Αὐστραλικὰς ἀποικίας καὶ τὴν μητροπόλιν νὰ κατασκευάσωσι κοινὴν δαπάνην σιδηροδρομον, ὅστις ἀπὸ Μέλβουρν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν κόλπον τῆς Καρπενταρίας. Οὕτω δὲ θὰ διασχίξῃ τὴν Αὐστραλίαν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον, θὰ καθιστᾷ προσιτὸν τὸ ἐσωτερικὸν εἰς ἐποικισμὸν καὶ θὰ ἀνοίξῃ δρόμον πολὺ βραχύτερον εἰς ὅλας τὰς μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Κίνας συγκοινωνίας. Μέγα σχέδιον! τὸ ὅποιον ἐλπίζει νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ ἐπιχειρηματίας οὗτος λαὸς ἐντὸς δέκα ἐτῶν.

Τηλεγραφικὰ σύρματα ἐκτείνονται εἰς τὴν ἀποικίαν ταύτην ἐπὶ τεσσαρὰς χιλιάδας σχεδὸν χιλιόμετρων, καὶ εἰς δεκαεὶς καὶ ἐπέκεινα καθ' ὅλην τὴν Αὐστραλίαν. Φάροι ἀνηγέρθησαν εἰς ὅλα τὰ ἐπικίνδυνα μέρη· καὶ ταῦτα ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν, ὅτε οὔτε εἰς λευκὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν Βικτωρίαν. Πρὶν ἀναχωρήσῃ ἔλαβον παρὰ τινος τῶν κυβερνητῶν πράγματι τὸ ὅποιον ἐπεθύμουν πολὺ, δηλαδή τὸν στατιστικὸν χάρτην τῆς Βικτωρίας, ἐκδιδόμενον κατ' ἔτος, καὶ τοῦτον ἰδὼν τῶντι κατελήθημι ὑπὸ μεγίστου θαυμασμοῦ. Φαντάσθητι ὅτι ἐπὶ ἐκτάσει γῆς ὀλίγον κατωτέρας τῆς ἐκτάσεως τῆς Μεγάλης Βρετανίας, πλεον τῶν δεκαπέντε ἑκτομμυρίων καὶ 200,000 ἑκταρίων κατέχονται ὑπὸ ποιμνίων, 205,000 καλλιεργοῦνται, 1,400 εἶναι ἀμπελόφυτοι καὶ 188,000 καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν χρυσοθηρῶν.

Οἱ κάτοικοι, οἵτινες τῷ 1835 ἦσαν ὀλίγοι μόνον, τῷ 1845 ἐγένοντο 31,000 καὶ τῷ 1855 364,000, καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος ἦσαν 626,000. Ὅθεν, ἐνῶ τῶν ἐποίκων ὁ ἀριθμὸς ἦτο τὰ πρῶτα πέντε ἔτη κατὰ μέσον ὄρον δύο χιλιάδες, τῷ

1852 ανέβη εις 94,000, διετηρήθη τοιοῦτος κατά τινα ἔτη καὶ τὰ τελευταία πέντε ἔπεσαν εις 27,000. Ὁ δὲ τῶν ἀποικῶν ἔξ ἑναντίας, ἐλάχιστος ὢν τῷ 1852, ανέβη σήμερον ἕνεκα τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χρυσοῦ κατὰ τὴν Νέαν Ζελανδίαν εις 24,000 κατ' ἔτος.

Ἀπὸ τοῦ 1835 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππων ἀπὸ τῶν δεκαπέντε ανέβη εις 121,000, ὁ δὲ τῶν κερασφόρων ζώων ἀπὸ 50 εις 621,000, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ τῶν προβάτων ἀπὸ 400 εις 8,835,330!

Ἐξ ἀρχῆς ἡ νέα αὐτὴ ἀποικία ἐξήγαγε 203, 688,000 χιλιόγραμμα μαλλιοῦ ἀξίας 769,591, 000 φράγκων, καὶ 380,000 ὄγκους χρυσοῦ ἀξίας 3,800,000,000!

Ἡ εἰσαγωγή εἶναι ἐπίσης μεγίστη· τὸ εἶδος ὅμως τὸ μᾶλλον ἐπιζητούμενον εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν. Τῷ 1838 ἡ ἀναλογία ἦτο 14 γυναῖκες πρὸς 100 ἄνδρας, σήμερον δὲ 64 πρὸς 100.

Υπάρχουσι δὲ καὶ σχολεῖα διὰ τὰ παιδιὰ, συσταθέντα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως μετὰ μεγίστης ἀφθονίας. Ἡ διδασκαλία εἶναι ἐλευθέρη καὶ οἱ ἱερεῖς ὅλων τῶν λατρειῶν ἔχουσιν ἰδιαιτέρα ἐκπαιδευτήρια. Ἡ ἐθνικὴ ὅμως καὶ καθαρῶς λαϊκὴ γίνεται δαπάνη τοῦ κράτους, τὸ ὅποιον παραδέχεται ἀνεξικρίτως τὰ παιδιὰ πάντων τῶν θρησκευμάτων. Περὶ τὰ χίλια σχολεῖα εἶναι ἀνοικτὰ καὶ δέχονται πλέον τῶν 50,000 μαθητῶν, αἱ δὲ στατιστικαὶ ἀποδείκνυουσιν ὅτι ἐκ παιδιῶν ἐχόντων ἡλικίαν πλέον τῶν πέντε ἐτῶν, τὰ τέσσαρα πέμπτα ἀναγιγνώσκουσι καὶ γράφουσι, δέκα δὲ ἐνδέκατα ἀναγιγνώσκουσι μόνον.

Περὶ δὲ στρατιωτικῆς ἀπογραφῆς οὐδεὶς λόγος. Τριακόσιοι πενήκοντα στρατιῶται στέλλονται ὑπὸ τῆς μητροπόλεως εἰς τὴν Βικτωρίαν καὶ μισθοῦνται ἀπὸ τὴν ἀποικίαν.

Ἐπὶ τέλους, καὶ ἢ στιγμὴν ἐτοιμαζόμεθα ν' ἀποπλεύσωμεν μετὰ ἑπτὰ ἐβδομάδων διατριβῆν, σοὶ κοινοποιῶ καὶ τι ἄξιον σημειώσεως, τὸ ἔξῃς· ἐκ πάντων τῶν λευκῶν κατοίκων οὔτε μία χεὶρ, ἀλλὰ οὔτε μία, ἐπαρουσιάσθη ἵνα ζητήσῃ παρ' ἡμῶν ἐλεημοσύνην.

Πορθμὸς τοῦ Βᾶς. — Ἄξιο ἐπίσημος συνάντησις ἐν Λάουνσεστον. — Ὁ βρετανὸς ἄριστος ἐπὶ τοῦ ἀντιποδᾶς. — Ἡ εἰρήνη γαλλικῶν τάφων. — Ἰχθυοτροφεῖα. — Τὸ δένδρον τοῦ Κούκ. — Ἀποχαιρετισμὸς. — Λαίλαψ. — Πολιτικαὶ ἀναμνήσεις. — Ἀσὺλον εἰς Ἑδέμ.

1 Σεπτεμβρίου 1866. — Ἀναχωροῦμεν σήμερον εἰς τὴν νῆσον Βᾶν-Διέμεν· ὅ,τι δὲ πρὸς τὸ παρὸν γνωρίζω περὶ αὐτῆς εἶναι ὅτι δὲν ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Βᾶν-Διέμεν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Γάσμαν, νέου πλήρους θάρρους καὶ γενναιότητος, ἀγαπῶντος περιπαθῶς τῷ 1862 τὴν δεσποσύνην Βᾶν-Διέμεν, τὴν ὁποίαν ὁ σκληρὸς αὐτῆς πατὴρ κρατῶν αἰχμάλωτον εἰς τὰ ἐν Βαταβία λαμπρὰ του παλάτια, δὲν συγκατένευε νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν. Ὁ νέος ναυσίπλος ἀπεφάσισε τότε νὰ εὕρῃ νέας γαῖας, καὶ ἐπιχειρήσας μακρὸν πλοῦν ἐβά-

πτισε τὰ νησίδια τῶν θαλασσῶν, δούς εἰς ἑκαστον αὐτῶν τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον τῆς ἀγαπητῆς του. Ὅτε δὲ παρέδωκεν εἰς τὸν περιφήμον διοικητὴν τῆς Γάβας τὴν περιγραφὴν τῶν ἀνακαλύψεων του καὶ τοὺς χάρτας τῶν γαιῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔστησε τὴν Ὀλλανδικὴν σημαίαν, τότε μόνον παρεχωρήθη εἰς αὐτὸν ἀντὶ ἀμοιβῆς ἡ δεσποσύνη Μαρία. Εἶναι τάχα καὶ σήμερον οἱ Ὀλλανδοὶ πατέρες ἐπίσης σκληροί;

Τὴν τρίτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀνασύρουμεν τὴν ἄγκυραν, διαπλέομεν τὸν Γιάρα-Γιάρα ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν καὶ ὀρμῶμεν εἰς τὸν λιμένα Φίλιππων. Τὰ ὄχρωματὰ κανονοβολοῦσι.

2 Σεπτεμβρίου. — Διασχίζομεν τὸν πορθμὸν τοῦ Βᾶς καὶ περὶ μεσημβρίαν βλέπομεν τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου. Ἐκατὸν πενήκοντα δὲ πέντε ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Γάσμαν δύο νέοι, Φλίνδερς καὶ Βᾶς ὀνομαζόμενοι, περιπλεύσαντες τῷ 1797 τὴν παραλίαν ἀπὸ τοῦ Σίδνεϋ, ἐπέστησαν ὅτι ἡ γῆ τῆς Βᾶν-Διέμεν ἦτο νήσος χωρισμένη ἀπὸ τῆς ἡπείρου διὰ θαλασσοστενοῦ δικασίον ἐβδομήκοντα μιλίων.

Περὶ δὲ μεσημβρίαν φθάνομεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ταμᾶν, ποταμοῦ στενοῦ καὶ γραφικοῦ, ὅστις διὰ τὴν φυσικὴν του κατασκευὴν ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς σειρά μᾶλλον μικρῶν λιμνῶν ἢ ὡς ποταμὸς. Πολλάκις ἀπορεῖ τις πῶς θὰ ἐξέλθῃ ἀλλ' αἴφνης μετὰξὺ δύο βράχων παρουσιάζεται σκοτεινὴ δίοδος καὶ νέα λίμνη φαίνεται μακρὴν.

Περὶ δυσμᾶς ἀποβαίνομεν εἰς τὴν μητρόπολιν Λάουνσεστον, κατοικοῦμένην ὑπὸ 40,000 περίπου ἀνθρώπων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ζωνρότητα τῆς πλουσίας Μέλβουρν, τὰ ἐνταῦθα φαίνονται εἰς ἡμᾶς ψυχρὰ καὶ νεκρά. Εἶναι δὲ ἡ κλασικὴ γῆ τῶν ἐξορίστων τῆς Ἀγγλίας, τῶν ὁποίων ὅμως αἱ ἀποστολαὶ ἔπαυσαν πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν· εἰδομεν δὲ μόνον εἰς τὴν παραλίαν πρόσωπά τινα ἄγρια φέροντα εἰς τὸ μέτωπον τὴν σφραγίδα τῆς ἐνδόξου αὐτῶν καταγωγῆς.

Ἀλλ' ἡ σιωπὴ τῆς ἐσπέρας διεκόπη αἴφνης διὰ τῆς ἀπροσδοκῆτου ἐμφανίσεως πρεσβύτου. Τὸ σεβάσμιον πρόσωπον, οἱ ζωνροὶ χαρακτηρισμοί, ἡ μακρὰ λευκὴ κόμη του καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀφελὲς τῆς πατριαρχικῆς αὐτοῦ ὄψεως κατέπληξαν ἡμᾶς κατ' ἀρχάς· στηριζόμενος εἰς βάρβον ἀγροτικὴν καὶ προχωρῶν βραδέως μᾶς ὠμίλησε κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς Γαλλίας «ὕπὲρ τῆς ὁποίας ἔπαλλε σφοδρῶς ἡ καρδιά του»· ἔπειτα δακτυλοδεικτῆσας πρὸς ἄρκτον μᾶς ἠρώτησεν ἂν ὁ μακρὸς ἡμῶν πλοῦς ὑπῆρξεν εὐτυχής. «Εἶναι θαῦμα, εἶπομεν, ὅταν συλλογισθῶμεν ὅτι ἐντὸς τόσων ὀλίγων ἐτῶν...» — «Ναί, ἀπεκρίθη, ὅταν συλλογισθῆ τις ὅτι ἀπέθανεν ὁ Βάτμαν καὶ ὅτι ἐγὼ, ὅστις μετ' αὐτοῦ ἀπέβην πρῶτος τῷ 1835 εἰς τὸν λιμένα Φίλιππων ὅπως θεμελιώσω μίαν ἀποικίαν!...»

Εἶπε καὶ ἐκάθησε πλησίον τῆς ἐστίας· ἰδὼν δὲ ἐξεγερθεῖσαν τὴν περιέργειαν ἡμῶν, ἐνέδωκεν εἰς τὰς παρακλήσεις μας καὶ διηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν του. Ἀνεχώρησεν ἔξ Ἀγγλίας τῷ 1814 φέρων μετ' ἑαυτοῦ τὴν μικρὰν πατρικὴν του κληρονομίαν καὶ ἐλπίζων ν' αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν του· ἠύξησεν ὅμως τὴν περιουσίαν τῶν ποιμνίων του, «τότε δὲ, προσέθετο, δὲν ἐγνώριζον ἐξ ὅλων τούτων τῶν ἀπεράντων γαιῶν αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται Βικτωρία παρὰ τὰ μέρη ὅσα ἀνεκάλυψεν ὁ Βᾶς. Μίαν μόνον φορὰν σωρός τις ναυτῶν ἠθέλησε νὰ προχωρήσῃ, ἀλλ' οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς ἐπέταξαν ταχέως εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1835 οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἐπανεέλθῃ. Ἡμεῖθα τότε πολλὰ ἔντιμοι οἰκογένειαι γεωργῶν μεταχειριζόμεναι τοὺς καταδίκους εἰς τὰ καθημερινὰ ἔργα καὶ κατοικοῦσαι εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων, οἱ ὁποῖοι σήμερον περικυκλοῦσι τὴν πόλιν· πραγματι δὲ ὅλαι αἱ οἰκογένειαι συνεκρότουν μίαν μόνην. Ἐωρτάσαμεν τὴν νύκτα τῆς πρώτης τοῦ ἔτους κατὰ τρόπον παράδοξον· ἠνάψαμεν ἐπὶ τοῦ ὄρους μέγα πῦρ, τὸ ὅποιον ἐφώτιζε τὴν ἐθνικὴν μας σημαίαν καὶ ἐνθυμούμενοι τὴν πατρίδα συνήλθομεν ὅλοι περὶ αὐτήν. Καὶ ἐκεῖ ὠρκίσθημεν, ὁ Βάτμαν καὶ ἐγὼ, νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸ νέον ἔτος ἑκτακτόν τι ἔργον, φροντες μέρος τῆς ἀγέλης πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ πορθμοῦ ἐπ' ἐλπίδι, ἐὰν εὐδοκίμησωμεν, νὰ κατοικήσωμεν εἰς τὴν ἡπειρον χάριν τῶν ἀπογόνων μας. Καὶ ἐπράξαμεν ὅ,τι ὠρκίσθημεν. Διότι τὸν Ἰούνιον ἀπέβημεν εἰς Γιάρα-Γιάρα. Οἱ ἰθαγενεῖς, ἐχθροὶ κατὰ πρῶτον, ἔβριψαν καθ' ἡμῶν βέλη καὶ ἔπειτα ἔφυγον, ἐμάθετε δὲ ἤδη ὅτι τὰ πρόβκα μᾶς εὐδοκίμησαν, καὶ μετὰ δέκα ἔτη οἱ υἱοί μου μὲ ἀνεπλήρωσαν εἰς τὴν Βικτωρίαν. Ὅτε δὲ τὸ παρελθὸν ἔτος ἠθέλησα νὰ ἰδῶ τι ἀπέγιναν τὰ ἔρημα ταῦτα μέρη καὶ αἱ ἀπέραντοι πεδιάδες, εἶδον ὅτι παλάτια ἀνηγέρθησαν ἐκεῖ ὅπου μὲ τὰς δύο μου ταύτας χεῖρας ἀνηγειρα καλύβην ἐκ φλοιῦ δένδρων· εἶδον αἰδηροδρόμους ἐκεῖ ὅπου διεχάραξα μονοπάτιον καὶ ἑκατομύρια προβάτων ἐπὶ τῆς χώρας τὴν ὁποίαν κατεκτήσαμεν ὑπὲρ τῶν ὁμοίων ἡμῶν.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ σεβαστὸς ἐκεῖνος γέρον προσέθετο δακρύων ὅτι ὁ πλοίαρχος Λαπλάς, ὅστις περιήρητο χάριν ἀνακαλύψεων, ἐλθὼν εἰς Βᾶν-Διέμεν παρέλαθεν ἕνα τῶν υἱῶν του ἵνα τὸν ἀναθρέψῃ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ ἀνάμνησις δὲ αὐτῆ τοῦ γαλλικοῦ ὀνόματος συνεκίνησε τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος. Ὁ δὲ υἱὸς του ἐπανελθὼν ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα τῶν ἀδελφῶν του.

Ἐπιτελεῖται συνέχεια. N.

Ὁ Ἀντίοχος παρήγγειλε πρὸς τοὺς νομάρχας αὐτοῦ, λέγων· «Ἐάν ποτε σὰς διατάξω νὰ πρά-

ξετέ τι ἐναντίον τῶν νόμων, καταφρονήσατε τὰς διαταγὰς μου, ὡς διαταγὰς ἀνθρώπου μὴ γινώσκοντος τί γράφει καὶ τί λέγει.»

ΠΡΩΤΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἐκ τῶν τοῦ Ἀλφρέδου Μωρῦ.

Συνέχεια· ἐδὲ σελ. 244.

B'

ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Ἀνέκαθεν ὁ ἄνθρωπος ἠναγκάσθη νὰ προσπίσῃ ἑαυτὸν κατὰ τοῦ ψυχῶς διὰ μέσου διαρκεστέρου καὶ ἀσφαλεστέρου τῶν χονδροειδῶν ἐνδυμάτων, ἅτινα κατεσκεύαζε. Καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον ἔδει οὐ μόνον ὑπὲρ ἑαυτοῦ νὰ προνοήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν τέκνων, ὑπὲρ τῶν ἐργαλείων του, ὑπὲρ τῶν ὄπλων του, ὑπὲρ πάντων ἐν γένει τῶν ὑπαρχόντων του. Δὲν ἐφοβεῖτο δὲ μόνον μὴ ἰδῆ διαφθειρομένην ὑπὸ τῆς βροχῆς ἢ διασκεδαζομένην ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τὴν εὐτελεῆ αὐτοῦ περιουσίαν· ἀλλ' ἔδει προσέτι νὰ προφυλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἀρπαγῆς, διότι ναι μὲν τὸ αἶσθημα τῆς ἰδιοκτησίας ἐκδηλοῦται κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς κτήσεως κινήτης περιουσίας, διατελεῖ ὅμως ἄγνωστον τὸ αἶσθημα τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀλλοτρίας ἰδιοκτησίας. Ἡ δὲ ὁρμὴ πρὸς κλοπὴν εἶναι ἐμφυτος καὶ βαθύτατα ἐρριζωμένη παρ' ἅπασιν σχεδὸν τοῖς ἀγρίοις. Μόνον αἱ φυλαὶ, αἱ βιοῦσαι ἐν θερμοτάταις χώραις, οὐδόλως ἔχουσι μόνιμόν τινα διαμονὴν, διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν οὕτω τὰ ἀτεχνώτατα καὶ ἀκατέργαστα οἰκήματα, ἅτινα ἐνιαχοῦ παρ' αὐτοῖς ἀπαντῶνται. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, οἱ ἀρχαῖοι Αἴθιοες ἐκοιμῶντο ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἱστορικὸν, οἱ Λιγυστινοὶ ἐκοιμῶντο ἐν τοῖς ἀγροῖς, σπανιώτατα ἀνεγείροντες πενυχράς τινας καλύβας. Τὴν δ' ἕκτην μετὰ Χρ. ἑκατονταετηρίδα ὁ Προκόπιος ἀναφέρει ὅτι οἱ Μαῦροι κατεκλίνοντο κατὰ γῆς, οὐδὲν ἕτερον κάλυμμα ἔχοντες ἐκτὸς τῶν ῥυπαρῶν αὐτῶν ἱματίων· μόνον δ' οἱ πλούσιοι ἐσκεπάζοντο δι' ἀρνακίδων. Πολλὰ φυλαὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἀμαζονεῖου δὲν ἔχουσι μόνιμον κατοικίαν, ἀλλὰ κατακλίνονται ἐπὶ τῆς ἄμμου ἢ ἐπὶ τῶν δένδρων, ὧν οἱ συμπεπλεγμένοι κλάδοι ἐνέπνευσαν αὐτοῖς τὴν ἰδέαν τῆς κατασκευῆς αἰωρῶν. Ὁμοίως ποιοῦσι καὶ οἱ ἄγριοι τῆς Μαλαϊτικῆς χερσονήσου καὶ τοῦ Ἰνδοστάν. Ἰκαναὶ δὲ φυλαὶ τῶν Δάρ Φέρτυτ ἐν Ἀφρικῇ πηγνύουσι τὰ οἰκήματά των ἐπὶ δένδρων.

Αἱ πρῶται καλύβαι κατεσκευάσθησαν ἐκ φύλων, καλάμων καὶ κλάδων δένδρων· τοιαῦτα ἦσαν αἱ τῶν Νασαμώνων ἐπὶ Προδότου· τοιαῦτα ἦσαν αἱ σουκκῶθ, ὧν πρὸς μνήμην τελεῖται ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας παρ' Ἑβραίοις· τοιαῦτα ἐπίσης ἦσαν αἱ κατοικίαι διαφόρων ἀφρικανικῶν φυλῶν, ἰδίως δὲ τῶν Οὐγκωρῶς τοῦ

Ἄνω λευκοῦ Νεῖλου, ἔνθα αἱ καλύβαι, κυψελοειδεῖς τὸ σχῆμα, κατασκευάζονται ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀχύρων, καλάμων καὶ κλάδων δένδρων. Εἰς δὲ τὰς χώρας, ἔνθα οἱ λίθοι εἰσὶ σπάνιοι, οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦσιν ἔτι εἰς τοιαῦτα χονδροειδῆ οἰκήματα, ὡς δεικνύουσιν τὰ γκουρμπη τῶν Ἀράβων τῆς Ἀλγερίας, ὅμοια πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Σαλουστίου περιγραφομένης κατοικίας τῶν ἀρχαίων Νομιδῶν.

Οἱ ποιμενικοὶ λαοὶ, μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχωσι σταθερὰν διαμονὴν ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἑτέραν νομὴν, κυριωτάτην αὐτῶν κατοικίαν ἔχουσι τὰς σκηνάς. Κατὰ τὰς ἐν τῇ Γενέσει περιωθεισὰς ἀρχαίας παραδόσεις, προπάτωρ τῶν ποιμένων καὶ σκηνητῶν ἔθεωρετο ὁ Ἰαβὴλ. Οἱ Ἀραβες μετῆνεγκον τὴν χρῆσιν τῶν σκηνῶν εἰς Ἀφρικὴν, ἐξ οὗ οἱ Ἕλληνας ἀπεκάλουν τοὺς Λίθιοπας, ἀποδείχθέντας αὐτὴν, Σκηνητάς. Οὐδὲν δ' ἄλλο πράγματι ἦν ἡ σκηνή. Ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐνδυμασίας ἐκ τοῦ αὐτοῦ δέρματος, ἐξ οὗ ἐκαλύπτετο τὸ σῶμα, συρραπτομένου βραχέως μεθ' ἑτέρων καὶ ὑποστηριζομένου ὑπὸ στύλων καὶ πασσάλων, κατηρτίζετο ἡ σκηνή. Ἐν τῷ Κουκιάσῳ, ἡ βούρκα, εἶδος ἐριούχου ὑφάσματος, χρησιμεύει εἰς ἐνδυμασίαν καὶ εἰς κατασκήνωσιν. Ἀνέρεται δ' ἡ ἰδέα τῶν τοιούτων καταλυμάτων εἰς τοὺς πρῶτους χρόνους τοῦ ποιμενικοῦ βίου διετήρησαν δὲ ταῦτα οἱ νομάδες Ἀραβες καὶ Μογγόλοι. Αἱ γιοῦρται τῶν βορειοτέρων λαῶν τῆς Ῥωσίας οὐδὲν ἕτερον εἰσὶν ἢ σκηναί, στερεώτεραι ὅμως καὶ δυσρρητότεραι τῶν συνήθων, αἵτινες ἐνίοτε ἀντὶ δέρματος τράνδου καλύπτονται διὰ φλοιοῦ σημύδας. Εἰσὶ δὲ στερεώτερον πεποιημένοι πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν παγετῶν διὰ τοῦτο καὶ αἱ θεριναὶ γιοῦρται διαφέρουσι τῶν χειμερινῶν. Ὅμοίως οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ, οἵτινες κατὰ τὸ θέρος διητῶντο εἰς καλύβας ἐκ ξύλων καὶ πηλοῦ, κατέφευγον τὸν χειμῶνα, ὡς ἀναφέρει ὁ Τάκιτος, εἰς σπήλαια καλυπτόμενα διὰ σσηπῶτων ἀχύρων, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ψύχους. Ὅπως δ' οἱ ποιμενικοὶ λαοὶ προμηθεύονται τὰ πρὸς σκηνοπηγίαν ἐπιτήδεια ἐκ τῶν κτηνῶν καὶ ὑποζυγίων αὐτῶν, οἱ ἀπὸ τῆς ἀλιείας ζῶντες λαοὶ χρησιμοποιοῦσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὰ θαλάσσια ζῶα. Οἱ Ἑσκιμῶ ποιοῦσι τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐκ δερμάτων θαλασσίων ἐλεφάντων. Οἱ Γροελανδοὶ μεταχειρίζονται πρὸς τοῦτο δέρματα φωκῶν καὶ φράττους τῆν εἴσοδον τῶν σκηνῶν τῶν διὰ τῶν διαφανῶν ἐντοσθίων τοῦ αὐτοῦ ζώου. Ὡς δ' ἀναφέρουσιν ὁ Στράβων καὶ ὁ Ἀρριανὸς, οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔθνος τι ἀσιατικόν, κατασκεύαζον τὰ οἰκήματά των διὰ κογχυλῶν καὶ ἀκανθῶν ἰχθύων.

Εἰς τὰς ψυχρότερας χώρας, ἔνθα ἡ σκηνὴ δὲν ἐπάρκει νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ ἐνθα ἄλλως τε οὐδεμίαν ἀνάγκη ἦν κινήτων κα-

τοικιῶν, μὴ βιούντων νομαδικῶς τῶν ἀνθρώπων ἐν αὐταῖς, ἐζήτησεν ὁ ἄνθρωπος διαρκέστερον καὶ ἀσφαλέςτερον ἄσυλον ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ τοῖς κοιλώμασι τοῦ ἐδάφους, εἴτε φυσικοῖς εἴτε ἐπιτηδες ὀρυχθεῖσι τοιαῦτα δὲ τεχνητὰ ἄντρα ὠρυσσον οἱ Κοσσαῖοι τῆς Ἀσσυρίας, οἱ Λιγυστινοὶ, οἱ κάτοικοι τῶν Βαλεαρίδων νήσων καὶ ἄλλοι λαοί. Οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι ἐπωνόμαζον Τρωγλοδύτας διαφόρους λαοὺς τοιαύτας ἔχοντας κατοικίας. Μέχρι τῆς σήμερον δ' ἔτι ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Ἀραβίας, παρὰ τοῖς Βιχαριῆ καὶ τοῖς Σιαχπόχ παρατηρεῖται τὸ αὐτὸ εἶδος κατοικιῶν, ὁμοίων κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παράδοσιν τοῖς ἐν χρῆσει παρὰ τῷ ἀρχαίῳ λαῷ τῶν Ἀδιτῶν.

Ἄλλ' ἐκεῖ ὅπου δὲν εὐρίσκοντο φυσικὰ ἄντρα, οὐδὲ τὸ ἔδαφος ἦν κατάλληλον πρὸς ἐξόρυξιν τοιούτων, οἱ ἄνθρωποι ἐπενόησαν ν' ἀνεγείρωσι κατοικίας ἀρκούντως στερεάς, ὥστε ν' ἀντέχωσιν εἰς τὸν ἄνεμον καὶ τοὺς ὑετούς. Οὕτω δὲ, ἐν ὅσῳ διετηροῦντο εἰσέτι τὰ νομαδικὰ ἔθνη, αἱ τοιαῦται κατοικίαι ἦσαν εὐχρηστοὶ μόνον κατὰ τὸν χειμῶνα, ὡς ἀκόμη καὶ νῦν παρατηρεῖται παρὰ τοῖς ἰθαγενέσι τοῦ Οὐσσουρι, οἵτινες διάγουσι μόνον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς καλύβας των, κατὰ δὲ τὸ θέρος πλανῶνται τῆδε κάκεισε πρὸς θήραν ἢ ἀλιείαν.

Τὸ σχῆμα καὶ τὸ ὕλικόν τῶν οἰκημάτων εἶναι διάφορον, κατὰ τοὺς διαφόρους λαοὺς. Μόνος ὁ πολιτισμὸς ἀνήγειρε τὰ μεγαλοπρεπῆ πλίνθινα ἢ λίθινα ἑκαίνα μέγαρα, κατοικίας εὐρυτάτας δυνάμεναι νὰ στέγωσι μέγα πλῆθος ἀνθρώπων. Οἱ βαρβαρότατοι λαοὶ κτίζουσι τὰς μικρὰς καὶ πενιχρὰς πάντοτε καλύβας των διὰ πηλοῦ καὶ ξύλων, τοιαῦται δ' εἰσὶν αἱ πλείστα βιγούμαι τῶν Ἐρυθροδέρμων. Ἐν Σουδάν καὶ ἐν Βαδὰ αἱ καλύβαι εἰσὶ καλαμόπλεκτοι καὶ ἔχουσι σχῆμα ἡμισφαιρικόν, περιβάλλοντα δὲ διὰ τοίχου ἢ φράκτου μόναι δὲ τῶν ἀρχηγῶν αἱ οἰκίαι εἰσὶν ἀργιλόκτιστοι. Τὰ κράτ' τῶν Ὀρτεντότων συγκροτοῦνται ἐξ ἀναλόγων καλυβῶν μικρῶν δὲ παραλλάσσουσι καὶ αἱ καλύβαι τῶν Χεγχοῦάρων καὶ πολλῶν βαρβαρωτάτων ἀσιατικῶν λαῶν. Ἡ ἔλλειψις στερεῶν φραγμῶν καὶ κλειθρῶν ἀναγκάζει πολλὰς φυλάς νὰ πηγνύωσι τὰς κατοικίας των ὑψηλὰ ἐπὶ στύλων καὶ πασσάλων, ὅπως οὕτω μὴ δύναται τις νὰ εἰσχωρῇ εἰς αὐτάς, καὶ συγχρόνως ἀποφεύγωσι τὰς παλιρροίας τοιαῦται εἰσὶν αἱ κατοικίαι πολλῶν μύρων φυλῶν τῆς ὑπὸ τοῦ Νίγηρος διαρροεμένης χώρας, τῶν Μαλαισιῶν, τῶν ἰθαγενῶν τῶν Καρολίνων καὶ Φιλιππίνων νήσων, καὶ πολλῶν φυλῶν τῆς χερσονήσου Μαλακῆ καὶ τοῦ Ἀσάμ. Οἱ Γουαρόνοι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὀρενῶκου ἀνεγείρουσι ὁμοίως τὰς ἀχούπας αὐτῶν ἐπὶ φυσικῶν ἰκριωμάτων, σχηματιζομένων κυρίως ἐκ μακαφοινίκων. Τούτων παραπλήσια εἰσὶν αἱ πα-

ρὰ τὰς ὄχθας τῶν Ἑλβετικῶν λιμνῶν προϊστορικῆς κατοικίας διετηρήθη δὲ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν κατοικιῶν ἐν Ἑλβετίᾳ κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Ἐνίοτε αἱ καλύβαι εἰσὶν ὠχυρωμέναι ὡς αἱ καμπόχ τῶν Δαυάκων τοῦ Βόρνεω ἀκρωτηρίου.

Αἱ πρῶται πόλεις ἀρχὴν ἔσχον τὴν συγκέντρωσιν τοιούτων καλυβῶν εἰς τοὺς πρόποδας συνήθως ἢ κύκλῳ φύσει ὄχυρᾶς τινος θέσεως, καταλλήλου ὅπως χρησιμεύσῃ ἐν ἀνάγκῃ ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς κατοίκους τὰς τοιαύτας θέσεις οἱ μὲν Πελασγοὶ ἐκάλουν *larissas*, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας *ἀκροπόλεις*, οἱ Ἴταλοὶ *arces* καὶ οἱ Γαλάται *oppida*. Ἡ δ' ἀνάγκη εὐρυτέρων οἰκημάτων, ἵνα ἐν αὐτοῖς ἀποταμιεύωνται αἱ κοινὰ τροφὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἐφόδια, καὶ γίνονται αἱ συνδιασκέψεις, προεκάλεσε τὴν οἰκοδομὴν τῶν κυρίως κελουμένων οἰκιῶν. Ὑποδείγμα τῶν πρώτων οἰκιῶν παρέχουσι αἱ πάγκα τῶν Δαυάκων τοῦ Βόρνεω, χρησιμεύουσαι καὶ ὡς μέρη συνδιασκέψεων καὶ ὡς ξενῶνες. Εἰσὶ δὲ αὐταὶ ὀκτάγωνα οἰκοδομήματα, ἀπολήγοντα εἰς ὀξεῖαν κορυφήν, ὁπόθεν κτερίζονται διὰ καταπακτῆς.

Ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς εὐρίσκετο ἄφθονος πηλὸς καὶ ἄργιλος, δὲν ἐβράδυναν ν' ἀνεγείρωσι πηλοκτίστους οἰκίας, οἷαι ἦσαν αἱ τῶν Γαλατῶν (*lutea aedificia*). Τὰ σπήλαια ἐνέπνευσαν τὴν ἰδέαν τῶν λιθίνων οἰκοδομῶν τοιαῦται ὅμως κατ' ἀρχὰς ἐγένοντο ἀποκλειστικῶς πρὸς κοινὴν ἄμυναν, τὰ δὲ ἀνεγερθέντα φρούρια καὶ αἱ ἀκροπόλεις συνίσταντο ἐκ μεγάλων ἀκατεργάστων (ἀργῶν) λίθων, σνηρημοσμένων ἀλλήλοις ἄνευ πηλοῦ ἢ ἀσβέστου ἐν τοῖς διακένους, συνεχόμενων δ' ἀλλήλοις μόνον διὰ τοῦ ἰδίου των βάρους. Τοιαῦτά εἰσι τὰ καλούμενα *μεγαλιθικά μνημεῖα*, ὧν πολλὰ σώζονται ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Σικανδιναιῖ, πρὸς δὲ ἐν Ἰνδοστάν καὶ ἐν τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ, καὶ ὧν ἡ οἰκοδομὴ εἶναι παναρχαιοτάτη. Τὰ ἀρχαῖα οἰκήματα τῆς Σικανίας, τὰ ἐπικαλούμενα *Γάργουρας*, καὶ χρονολογούμενα ἀπὸ τῆς λιθίνης ἐποχῆς, δύνανται νὰ χρησιμεύωσι περιεργότατα ὑποδείγματα τοιούτων ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων. Τὰ κυκλώπεια τείχη, τὰ ἀποδιδόμενα εἰς τοὺς Πελασγοὺς, σνηρητότατα δ' ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ, τὰ ἀρχαῖα περουμενῶνα ἰδρύματα, τὰ ἐν Κούζκο εὐρεθέντα, ἰδίως δὲ τὰ ἐν τῷ φρουρίῳ Σακαχουαμάν, ἀνήκουσιν εἰς ἐποχὴν πολιτισμοῦ λίαν προκεχωρημένου. Ἐν τῇ νήσῳ Θηρασίᾳ ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ πυκνὸν στρώμα λάθας κυκλώπεια τείχη, ἅτινα φαίνονται ἀρχαιότερα καὶ αὐτῆς τῆς πελασγικῆς ἐποχῆς τοῦτο δὲ καταδεικνύει ὅτι τὰ λίθινα οἰκοδομήματα ἦσαν γνωστὰ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Προφανὴς δὲ τοῦτου ἀπόδειξις εἶναι ἡ τελειοποίησις τῆς οἰκοδομικῆς, ἡ ἐμφανισθῆ ἐν ταῖς πυρκαμίαις τῆς Αἰγύπτου,

αἵτινες ἀνηγέρθησαν πρὸ τετρακισχιλίων ἴσως δὲ καὶ πεντακισχιλίων ἐτῶν, καὶ αἱ τοῦ Γεοττουακάν ἐν Μεξικῷ, ἀριθμοῦσαι ἴσως καὶ αὐταὶ πλέον τῶν εἰκοσιν αἰώνων ὑπαρξίν. Οἱ Κουσχίται, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Κινέζοι συνόκισαν πόλεις πρὸ τετρακισχιλίων ἢ πεντακισχιλίων ἐτῶν, κατὰ τινὰς ἀσφαλεῖς χρονολογίας.

Ἐπιτετα συνέχεια.

**

ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ἡ ἐπανάστασις ἡμῶν ἔχει τοὺς ἐνδόξους τῆς ἀνδρα. Τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἀστέρες φαεινοὶ ἐπὶ τοῦ στερεώματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν εὐκλείας, ἐνεγράφησαν εἰς τὴν μεγάλην βίβλον τῆς ἱστορίας, καθὼς εἶναι ἐγγεγραμμένα μετὰ γράμματα σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης καὶ εἰς τὰς καρδίαις ὄλων ἡμῶν. Ἄλλ' ὅταν ἡ ἱστορία ζητήσῃ τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν μεγάλην ταύτην ἐποχὴν ἄνδρα, καθὼς ἄλλος ὑπὸ μίαν καὶ ἄλλος ὑπὸ ἄλλην ἰδιότητα, εἰς ἀνὴρ ὡσεπιτοπολὺ ἐκπροσωπεῖ ἐκάστην τῶν μεγάλων τῆς ἱστορίας ἐποχῶν, καθὼς ὁ Μωϋσῆς τὴν λυτρωσιν τῶν Ἑβραίων, καθὼς ὁ Θεμιστοκλῆς τὴν σωτηρίαν τῆς ἐλληνικῆς αὐτονομίας, καθὼς ὁ Ἀλέξανδρος τὴν διάδοσιν τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, καθὼς ὁ Βρούτος τὴν γέννησιν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐλευθερίας, καθὼς ὁ Τέλλος τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλβετίας, καθὼς ὁ Βασιγκτῶν τὴν καθίδρυσιν τῆς ἀμερικανικῆς δημοκρατίας, καθὼς ὁ Ναπολέον τὸν ἐγκεντρισμὸν τῶν ἀρχῶν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὰ διάφορα τῆς Εὐρώπης ἔθνη, ὅταν, λέγω, ἡ ἱστορία θελήσῃ νὰ διακρίνῃ τοιοῦτον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ἄνδρα, καὶ ὡς τοιοῦτον ζητήσῃ τὸν πλέον ἀναγκαῖον, τὸν πλέον ἀπαραίτητον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, τὸν ἄνθρωπον τοῦ ὁποῦ ἡ ὑπεροχὴ ὑπῆρξε μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ἀδιαφειλονικητος, ὦ! τότε, χωρὶς ν' ἀδικηθῇ κανεῖς, χωρὶς νὰ παραγνωρισθῇ κανεὶς ἀρετῆ, κανεὶς ἀξία, κανεὶς κατὰ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν συντελεστικότης, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως θέλει ἐμφανισθῆ ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης.

Καὶ ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάστασις ἔχει διὰ τοῦτο ἀφορμὴν νὰ σεμύνηται καὶ νὰ καυχῆται. Ὁ ἀνὴρ οὗτος δὲν εὐρέθη ποτὲ εἰς τὰ πεδία τοῦ Ἄρεως ξένος ὑπῆρξε καὶ αὐτοῦ τοῦ στοιχείου διὰ τοῦ ὁποῦ ἰδίως ἐπενήργησεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, τοῦ ναυτικοῦ οὔτε πολιτικῶς διεύθυνε τὰς ἡνίκας τοῦ Κράτους, οὔτε διπλωματικῶς διεξήγαγεν ἐπωφελεῖς μετὰ ξένων ἐπικρατειῶν διαπραγματεύσεις. Θέσιν δημοσίαν δὲν κατέλαβε ποτὲ ἔζησεν, ἐπολιτεῦθη καὶ ἀπέθανεν ἀπλοῦς ἰδιώτης. Ἄλλ' ἐνόησεν ὅτι ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρέθη ἦτον ἡ καταλληλότερα πρὸς τὸν ἐθνικὸν σκοπὸν, καὶ ἐκεῖ ἔμεινε, καὶ ἐκεῖθεν εἰργάσθη τὴν σωτηρίαν τῆς πατρί-

δος. Ἐφάνη δὲ μέγας εἰς τὴν ἀπόφασίν του ταύτην, μέγας ὅπως δὲν ἤθελε φανῆ δι' ὅλων τῶν πομπωδῶν τίτλων μὲ τοὺς ὁποίους εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἦτον νὰ στολισθῆ.

Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον τὸν πλοῦτον. . . ὄχι, ἔσφαλα· ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον τρία εἶδη πλοῦτου· τὸν πλοῦτον τοῦτον τὸν ὕλικόν, τὸν ὁποῖον ἀφειδῶς ὡς ὀλίγοι, ἐπωφελέστερον δὲ ὡς οὐδείς, ἐπρόσφερον ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος.

Ἄλλ' ἔδωκε συγχρόνως εἰς τὴν καρδίαν του τὸν πλοῦτον τῆς εὐγενεστέρως τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, τὸν πλοῦτον τοῦ πατριωτισμοῦ· ποτὲ πατριωτισμὸς δὲν ἐπλημύρηνεν ἀφρονώτερος ἀνθρώπου καρδίαν· ὅθεν καὶ ὑπῆρχαν ἐν αὐτῇ ἀφρόνως ὅλα τοῦ πατριωτισμοῦ τὰ εἶδη· ὡς καὶ αὐτὸς ὁ λεγόμενος πατριωτισμὸς τοῦ κωδωνοστασίου εἰς αὐτὸν ἦτον μέγας καὶ εὐγενής· ὄχι πολέμιος, ἀλλ' ὁ καλῆτος καὶ συντελεστικώτερος ὑπέρτης τοῦ μεγάλου τῆς ὅλης πατρίδος πατριωτισμοῦ.

Εἶχε καὶ ὁ νοῦς του τρίτον ἄλλον πολύτιμον πλοῦτον, πλοῦτον σπάνιον, πλοῦτον δυσεύρετον, τὸν πλοῦτον τῆς τιμαλφεστέρως καὶ τῆς δυσκολωτέρως τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, τῆς γνώσεως ἐκείνης ἣτις σπανίως ἐνοικεῖ εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων, τῆς γνώσεως ἐκείνης διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ὁποίας πράττονται τὰ μεγαλύτερα ἀτοπήματα, τὰ μεγαλύτερα λάθη, ματαιώνονται αἱ καλῆτεροι διαθέσεις, ματαιώνονται αἱ χρηστότεροι ἐλπίδες· τῆς γνώσεως ἐκείνης τῆς ὁποίας εἶναι εὐτυχεῖς ὅσοι δὲν στεροῦνται παντάπασι, ἀλλ' ἔχουν καὶ μικρὸν κἂν αὐτῆς μέρος. . . τοῦ Γνώθι Σαυτόν. Τὴν γνώσιν ταύτην εἶχεν ἄφρονον ὁ μακκρίτης Λάζαρος Κουντουριώτης. Δι' αὐτῆς ἠδυνήθη, δι' αὐτῆς κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ ἐπωφελὲς μέχρι λεπτοῦ τὸ τάλαντον τῶν μέσων καὶ τῶν δυνάμεών του. Τί περισσότερον ὁ Θεός, ἡ πατρίς, ὁ κόσμος, ἡ ἱστορία δύνανται ν' ἀπαιτήσωσιν ἀπὸ τὸν βίον ἀνθρώπου;

Οἱ ἀρχαῖοι, ἐγκωμιάζοντες τοὺς νεκροὺς, συνείθιζαν πολλάκις ν' ἀρχίζωσιν ἐκ τοῦ ἐπαίνου τῆς γεννησάσης αὐτοὺς πόλεως. Περὶ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου εἶναι ἀδύνατον νὰ λαλήσῃ τις, χωρὶς νὰ λαλήσῃ συγχρόνως καὶ περὶ τῆς Ἰδρας· τόσον τὰ δύο ταῦτα φαίνονται συνδεδεμένα καὶ ἀχώριστα, τόσον ἐπενήργησαν ἐπ' ἀλληλα εἰς τὸ μέγα ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον θαυμασίως συνετέλεσαν, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον δικαίως ἐδοξάσθησαν. Οὔτε ἡ Ἰδρα χωρὶς τοῦ Κουντουριώτου, οὔτε ὁ Κουντουριώτης χωρὶς τῆς Ἰδρας ἤθελαν δειχθῆ ὅπως εἰδείχθησαν.

Ὁ ἑλληνικὸς ἀγὼν προήχθη ἐν μέσῳ θαυμάτων ἀληθῶν ἀνδρίας, καρτερίας καὶ ἀφοσιώσεως· ἡ Ἑλλάς ἅπασα κινήθησιν ἀπέδωκε τὸν φόρον τῆς πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς μεγάλης ταύτης

ἐθνικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἄλλ' ἡ βοήθεια τὴν ὁποίαν συνεισέφεραν αἱ τρεῖς ναυτικαὶ νῆσοι διακρίνεται πάντοτε ὡς ἡ ἀνκντιβήτως συντελεστικώτερα, διότι τὸ ναυτικὸν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη σχηματισθεῖσα τακτικὴ τοῦ ἔθνους δυνάμις, διὰ τῶν ἀφρόνων καταβολῶν τῶν κατοίκων τῶν νήσων τούτων· εἰς τὸ ναυτικὸν ἐφάνη ἡ ἀσυγκρίτως μεγαλύτερα ὑπεροχὴ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων· διὰ τοῦ ναυτικοῦ ἠλώθησαν τὰ πλείστα καὶ τὰ ἰσχυρότερα τῶν φρουρίων, καὶ ὑπεστηρίχθη ἡ κεντρικὴ ἐθνικὴ ἐξουσία. Ἰψώνει δ' ἔτι μᾶλλον τὴν ἀξίαν τῆς συντελεστικῆς ταύτης τῶν τριῶν νήσων ἐνεργείας ἡ περίστασις τοῦ ὅτι τὰ μέρη ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἠσθάνοντο ὀλιγώτερον τὴν τουρκικὴν τυραννίαν, διότι αἱ νῆσοι αὐταὶ ἀπελάμβαναν μεγάλα προνόμια, τούρκους δὲν εἶχαν οὔτε κατοίκους οὔτε διοικητάς, ἐδιοικούντο εὐνομούμενοι ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ φόροι τῶν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ ἡ εὐπορία τῶν ἐκ τῆς ναυτιλίας καὶ τῆς ἐμπορίας μεγάλη. Δὲν ἐδίστασαν μολαταῦτα νὰ ὑπακούσωσιν εὐπειθῶς οἱ κάτοικοί των, πρόκριτοι καὶ λαὸς συγχρόνως, εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, καὶ, ἀφειδόντες παντὸς πράγματος, νὰ κινδυνεύωσιν περὶ τῶν ὅλων, συμμεριζόμενοι τὴν τύχην πάντων τῶν Ἑλλήνων, τῶν πλείστων ἐκ τῶν ὁποίων ὁ βίος ἦτον, διὰ τὰ δεινὰ τῆς τουρκικῆς δεσποτείας, ἀβιώτος. Τῶν τριῶν τούτων νήσων προεξῆρχεν ἡ Ἰδρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν, τὸν πλοῦτον, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων, ἀνώτερον ὄντα, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, τοῦ ἀριθμοῦ ὅλων ὁμοῦ τῶν πλοίων τῶν δύο ἐτέρων νήσων, Σπετσῶν καὶ Ψαρόων.

Ὁ γυμνὸς οὗτος βράχος, ὁ δικαίως ἐπονομασθεὶς προπύργιον τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἔλαβε τὸν σημερινὸν οἰκισμὸν του ἐξ ἀθροίσματος ἀποίκων, οἵτινες, φεύγοντες ὡσεπιτοπολὺ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν, κατέφυγαν ἐκ διαφόρων μερῶν, κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, εἰς τὴν ἀγρον τὴν ταύτην νῆσον, ἣτις ὅμως, κατὰ τὰς ἐγχωρίους παραδόσεις, ἦτον τότε καλὴ διὰ κτηνοτροφίαν, ἰδίως δὲ δι' αἰγοτροφίαν, ὡς οὐσα κατὰ τὸ πλείστον αὐτῆς μέρος κατὰφυτος ἐκ πεικῶν.

Διὰ τὸ πρόσφατον τοῦ οἰκισμοῦ, αἱ πλείστα τῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἰδρας γνωρίζουν σήμερον τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς των. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι—καὶ τοῦτο κατὰ γραπτὰς τινὰς σημειώσεις τίθεται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος—ἦσαν ποιμένες τινὲς ἐκ τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ Κρανιδίου· καὶ οὗτοι κατόκησαν εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου. Μεθ' ἱκανὰ ἔτη, ἐπῆλθεν ἐτέρα ἀποικία ἐκ τῆς νήσου Κύθου, ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος.

Ταχέως οἱ μικροὶ οὗτοι πρῶτοι οἰκισμοὶ, εἰς τοὺς ὁποίους προσετίθεντο διαδοχικῶς καὶ χωρὶς αἱ ἐπερχόμεναι οἰκογένειαι, ἠσθάνθησαν ἕνεκα

τῶν πειρατῶν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συγκεντρωθῶσι καὶ ὀχυρωθῶσι κατὰ τὸ δυνατόν. Τοῦτο καὶ ἐπραξάν, ἐκλέξαντες ἐκ τοῦ μέρους ὅπου κείται σήμερον ἡ πόλις θέσιν τινὰ ὑψηλοτέρην ὀνομαζομένην, διὰ τὸ εἶδος αὐτῆς, ὡς καὶ σήμερον, Κιάφαν. Οὕτως ἐσχηματίσθη ὁ πυρὴν τοῦ σημερινοῦ οἰκισμοῦ, περὶ τὸν ὁποῖον, ἐξακολουθούσης τῆς ἐπελεύσεως ἄλλων, ἐξετάθη ἡ μετὰ ταῦτα πόλις.

Ἡ ἀνάγκη ἐπίσης μετέβαλε τοὺς ἄνδρας τούτους ἀπὸ ποιμένων εἰς θαλασσοβίους, διότι βιαζόμενοι νὰ φέρωσι τὴν τροφὴν τῶν ἐξωθεν, κατεσκεύασαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πλοίαρια, τὰ ὁποῖα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐναυπήγησαν μεγαλύτερα, μεταχειρισθέντες αὐτὰ, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν ἀκτοπλοῖαν, μετὰ ταῦτα δὲ εἰς μακροτέρως ναυτιλίαν.

Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς πόλεμοι ἔφεραν εἰς τὴν ἀνωτέρην περιωπὴν τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ναυτικοῦ τούτου. Ἡ ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ὠφέλεια ἐμετρεῖτο τότε μὲ τὸν πῆχυν τοῦ κινδύνου· εἰδείχθησαν λοιπὸν ἀτρέμητοι καταφρονηταὶ τῶν κινδύνων, ἐβελτίωσαν τὸ εἶδος καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν πλοίων των, τὰ ὠπλισαν μὲ πυροβόλα πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν ἰδίως ἐκ τῶν πειρατῶν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ εἰς μὲν τὴν ἀκαρπὸν νῆσον των ἔφεραν ἄφροναν καὶ μυθώδη πλοῦτη, ἐαυτοὺς δὲ παρεσκεύαζαν ἀθλητὰς ἀκαταβλήτους εἰς τὴν θαλασσομαχίαν, μέλλοντας μίαν ἡμέραν νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα τῆς πατρίδος.

Τὰ πλοῖα των ὄχι μόνον δὲ ἐναυλόνοστο συνήθως, ἀλλ' οὔτε ναύτας εἶχαν μισθωτοὺς. Τὸ πλήρωμα ὅλον, καθὼς ὁ πλοίαρχος, καθὼς καὶ ὁ κύριος τοῦ πλοίου καὶ τῶν κεφαλαίων, εἶχαν ὅλοι ἀνάλογα μερίδια ἐπὶ τοῦ κέρδους. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἔφερε δύο κυρίως λίαν ἐπωφελεῖς ἀποτελέσματα· πρῶτον ἐγίνοντο ὅλοι τολμηρότεροι, καρτερικώτεροι καὶ συντελεστικώτεροι εἰς τὴν αἰσίαν ἐκδοσὴν πάσης ἐπιχειρήσεως, καὶ δεύτερον ἐπενήργει θαυμασίως εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς τῆς νήσου κοινωνίας, συνειθίζων τὰς διαφόρους τῶν κατοίκων τάξεις εἰς πολιτικὸν βίον καθ' ὃν δὲν ἀντιμάχεται ἡ πειθαρχία μὲ τὴν ἐλευθερίαν, τὸ δικαίωμα μὲ τὸ καθῆκον.

Εὐσέβεια, πατριωτισμὸς καὶ αὐστηρὰ τιμότης διέκριναν πάντοτε τοὺς νησιώτας τούτους. Ἡ εὐθύτης αὐτῶν περὶ τὰς συναλλαγὰς ἦτον παροιμιακὴ· σπανία ἦτον παρ' αὐτοῖς ἡ χρῆσις τῶν ὁμολογιῶν καὶ τῶν συναλλαγματικῶν σπανιώτατον, δυσεύρετον τὸ παράδειγμα τῆς ἀφνήσεως συμφωνίας ἢ τῆς ἀθετήσεως διὰ λόγου δοθείσης ὑποσχέσεως.

Οἱ πρόκριτοι τῆς νήσου ἐξήσκουν ἐπὶ τοῦ λαοῦ πατριαρχικῆς διοικήσεως ἐξουσίαν. Ἐβουλεύοντο σοβαρῶς, ἐμβριθῶς· εἰς τὰς πράξεις των εἶχαν

πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λαοῦ, καὶ σεβασταὶ διὰ τοῦτο ἦσαν αἱ ἀποφάσεις των.

Ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης ἦτον εἰς τῶν προκρίτων τούτων· ἀλλ' ὑπερέχων τῶν λοιπῶν κατὰ τὰ προτερήματα καὶ τὸν πλοῦτον, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξασκήσῃ ἑκτακτον καὶ ὑπέροχον ἐπιβρόχον, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη ὡς οὐδείς ἄλλος ἐπωφελῶς ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐγεννήθη ὁ αἰδίδιμος οὗτος πολίτης κατὰ τὸ ἔτος 1769, τὸ γόνιμον ἐκεῖνο τοσοῦτων διασήμων ἀνδρῶν ἔτος, διότι κατ' αὐτὸ ἐγεννήθησαν ὁ Ναπολέων, ὁ Βελιγικτῶν, ὁ Σιατωβριάν, ὁ Νέϋ, ὁ Οὐμβόλδ καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι· μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν καὶ ὁ ἡμέτερος ἐνδοξος ναύαρχος Μιαούλης. Κοινῶς ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ περικλητὴ οἰκογένεια τῶν Κουντουριωτῶν κατὰγεται, συμφώνως μὲ τὴν ἐπωνυμίαν τῆς, ἐκ τῶν Κουντούρων τῆς Μεγαρίδος. Ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι ἐσφαλμένη, καὶ τὴν ἀπάτην ταύτην ἠρέσκετο ἐνίοτε νὰ καταδεικνύη ὁ μακκρίτης Λάζαρος πρὸς τοὺς οἰκείους, διηγούμενος καὶ τὸ περιστατικὸν, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς αὐτήν. Κατ' αὐτὸν, ἡ οἰκογένειά του ἔφερε τὴν ἐπωνυμίαν Ζέρβα, καὶ ἦτον ἐκ τῶν πρώτων οἰκιστῶν τῆς νήσου κρανιδιωτῶν. Πρῶτος μετωνομάσθη Κουντουριώτης ὁ πάππος αὐτοῦ Γεώργιος, ὁ καὶ Χατζῆ Γεώργιος Κουντουριώτης μετέπειτα ἐπονομασθεὶς, μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐκ τῶν Ἀγίων τῆς Ἱερουσαλήμ. Τόπων, διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του, ἔμεινε μετ' ἄλλου πρεσβυτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς χήρας μητρὸς του· εἶχε δὲ ὁ ἀποθάνων πατήρ των φίλον στενὸν καὶ σύντεκνον εἰς Κούντουρα τῆς Μεγαρίδος, ὅστις, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, ὑπῆγεν εἰς Ἰδραν νὰ παρηγορήσῃ τὴν χήραν καὶ τὰ ὄρφανὰ αὐτοῦ· εὐπορος δὲ ὢν καὶ ἀκλήρος, ἐξήγησε κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του νὰ παραλάβῃ τὸν νεώτερον τοῦ φίλου του υἱόν, καὶ νὰ τὸν κάμῃ μέτοχον τῆς περιουσίας του. Ἡ μήτηρ συγκατετέθη καὶ ὁ νέος ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἀποθανόντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τῆς υἱοῦ μετεκάλυπεν αὕτη ἐκ Κουντούρων τὸν νεώτερον διὰ νὰ τὸν ἐγκαταστήσῃ ἐν τῇ πατρικῇ τῆς Ἰδρας οἰκίᾳ. Ἐπανελθὼν ὁ νέος, ἐπειδὴ ἐφόρει τὴν κουντουριωτικὴν φορεσίαν, ἐπωνομάσθη Κουντουριώτης· ἔμεινε δ' ἔκτοτε εἰς τὴν οἰκογένειαν τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ἐλησμονήθη τὸ τοῦ Ζέρβα.

Τοῦ Χατζῆ Γεωργίου τούτου ὁ υἱὸς Ἀνδρέας Κουντουριώτης ἐνυμφεῖθη μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Λαζάρου Κοκκίνη, ἀνδρὸς εὐπορωτάτου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους, καὶ ἡ συγγένεια αὕτη ἔθεσε τὰς πρώτας βάσεις τῆς περιουσίας τῶν Κουντουριωτῶν, ὃν καὶ ἡ λαμπρὰ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε φθάσει εἶναι ἔργον τῶν δύο τελευ-

ταίων ἀδελφῶν Κουντουριωτῶν, Αλζάρου καὶ Γεωργίου.

Ἐδιδάχθη ὁ νέος Αλζάρος εὐδοκίμως τὰ ἐλληρικὰ γράμματα, καθ' ἕνα τρόπον τότε ἐν τῇ νήσῳ ἐκεῖνη ἐδιδάσκοντο· καὶ, λαχὼν φύσεως εὐφυοῦς, κατέστησεν ἐπωφελεῖ εἰς ἑαυτὸν τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, διότι καὶ καλῶς ἔγραφε καὶ καλῶς ἐλάλει τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Ἦναγκάσθη δὲ νὰ καταλίπη, ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν, τὸν παιδικὸν καὶ ἄφροντιν βίον, διότι, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀναγκασθέντος ν' ἀποδημήσῃ ἕνεκα καταδρομῆς τῆς ἐξουσίας, καὶ ἐγκαταστάντος εἰς Γένουαν, ὅπου μετήρξατο ἐμπορικὸν βίον, ἔμεινεν ὁ νεανίας Αλζάρος διευθύνων τὸν οἶκον αὐτῶν ἐν Ἰδρᾷ, ἀνταποκρινόμενος μετὰ τοῦ πατρὸς του, καὶ συντελῶν εἰς τὴν αὐξήσει τῆς κοινῆς περιουσίας.

Ἦτον τριακονταετῆς περίπου τὴν ἡλικίαν ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, δολοφονηθεὶς, ὡς εἶναι γνωστὸν, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς τελευτῆς τῶν γάμων τοῦ ἰδίου τούτου υἱοῦ του. Καὶ εἰσῆλθε μὲν ὁ φρονεὺς εἰς τὴν οἰκίαν θέλων νὰ φρονεῖσῃ ἕνα τῶν μουσικῶν ἐφόνησε δ' ἐν γνώσει τὸν γέροντα Κουντουριώτην ὡς ἐπιπλήζαντα καὶ ἀπειλήσαντα αὐτόν. Τὸ περιστατικὸν τῆς δολοφονίας ταύτης ἀποτελεῖ μίαν τῶν παθητικωτέρων σελίδων τοῦ βίου τοῦ μακαρίτου Αλζάρου. Κατ' ἀρχὰς ὑπερίσχυσε τὸ υἱικὸν φίλτρον, καὶ κατεδίωξαν οἱ δύο ἀδελφοὶ τὸν δολοφόνον, κατορθώσαντα νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς ἐπανελθόντος δὲ τούτου μετὰ πολλὰ ἔτη εἰς Ἰδρᾷ κρυφίως, ἔμαθε τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ὁ Αλζάρος ἀταράχως, καὶ ὄχι μόνον, αἰτήσαντα τὴν συγχώρησιν αὐτοῦ διὰ πνευματικοῦ, τὸν ἐσυγχώρησεν, ἀλλὰ καὶ χρηματικῶς τὸν ἐβοήθησε δυστυχοῦντα, καὶ ὑπὸ σύνταξιν τὸν εἶχε κατὰ τὴν μακράν του ἀσθένειαν, καὶ θανόντα τὸν ἐνταφίασεν. Ἐνα μόνον ὄρον ἔθεσεν εἰς τὰς εὐεργεσίας του ταύτας, καὶ τὸν ὄρον τοῦτον τὸν ἠθέλησεν ἀπαράβατον, τὸ νὰ μὴ τὸν ἰδῆ κατὰ πρόσωπον· καὶ ἀληθῶς ποτὲ δὲν τὸν εἶδε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠρέσκετο συμβιβάζων ὁ μεγαλόψυχος ἀνὴρ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ τὸ καθῆκον τῆς πρὸς τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐσεβείας.

Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ νεότητος ἠγάπησε τὸν ἐνδημικὸν βίον, καὶ, ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν συντόμων ταξιδίων, διέμεινε πάντοτε ἐν Ἰδρᾷ ἀπεδήμησεν ὅμως δις εἰς Κύθηρα παρὰ τὴν θέλησιν του, ἕνεκα πολιτικῶν περιστατικῶν, κατὰ τὸ 1802, νομίζομεν, καὶ τὸ 1817 ἢ 1818, καὶ ἐκτοτε ἐπανελθὼν δὲν ἐξῆλθε πλέον τῆς ἀγαπητῆς του νήσου.

Ἦ ἐναρξίς τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὸν ἤυρεν εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ πλούτου, τῆς ἰσχύος καὶ τῆς δημοτικότητος. Δὲν ἦτον ἐκ τῶν ὑπο-

κινήτων τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξεργάγη, φοβούμενος τὰς συνεπειὰς αὐτῆς διὰ τὸ ἔθνος, καὶ φρονῶν ὅτι ἔπρεπε νὰ παρελθῆ περισσότερος ἀκόμη καιρὸς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προπαρασκευῆς. Ἐκραγεῖσαν ὅμως ἄπαξ, τὴν παρεδέχθη, τὴν ἠσπάσθη μετὰ ζήλου, καὶ μετ' ἐπιμονῆς τοιαύτης, ὥστε ἐκήρυξεν, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ, τὴν τύχην αὐτῆς ἀδιάσπαστον ἀπὸ τῆς τύχης αὐτοῦ, τῆς τύχης τῶν οἰκείων του, τῆς τύχης τῆς μερικῆς του πατρίδος· καὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν του ταύτην οὐδέποτε ἐκλονήθη.

Ἦ ἱστορία τῶν πράξεων τοῦ μεγάλου τούτου προσετώτος τῆς Ἰδρᾷ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἶναι ὀλόκληρος ἡ τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῆς ἱστορία. Περιοριζόμεθα λοιπὸν ν' ἀναφέρωμεν περιστατικὰ τινὰ μόνον, ἐμφαίνοντα τὸν χαρακτῆρά του καὶ τὸ τελεσφόρον τῶν ἐνεργειῶν του.

Ἦτον βεβαίως ἰσχυρὸν ἐλατήριον τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ὁ πλοῦτος. Θεωρεῖται ὡς βέβαιον ὅτι ἡ περιουσία τῆς φιλοπάτριδος αὐτῆς οἰκογενείας ἐφθασε, κατὰ τοὺς μετριοτέρους ὑπολογισμοὺς, εἰς τὰς ὀκτακοσίας περίπου χιλιάδας διστήλων· ὅτι δὲ ἐδαπανήθη κατὰ τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς σχεδὸν εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἀπόδειξις εἶναι ἡ μετὰ τὴν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Αλζάρου εὐρεθεῖσα εὐτελής χρηματικὴ ποσότης. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς τὰ ἐθνικὰ βιβλία οἱ Κουντουριῶται σημειοῦνται ὡς πιστωτὰ τριακοσίων ὀγδοήκοντα περίπου χιλιάδων διστήλων· ἀλλ' ἐκτὸς διαφορῶν τινῶν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν πλοίων, εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ δαπάναι αὐτῶν δὲν ἦσαν ὅλαι ἐξ ἐκείνων αἰτινῶν ἠδύναντο νὰ καταλογισθῶσιν ὡς προκαταβολαὶ εἰς θάρος τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἐνεργῶν λοιπὸν ὁ ἀειμνήστος Αλζάρος ὡς ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, τοῦ ἀξιοτίμου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀπονέμοντος πάντοτε εἰς αὐτὸν μετὰ τῶν πρωτείων καὶ τὴν ἀπεριόριστον τῆς κοινῆς περιουσίας χρῆσιν, καὶ ὑπερετέρων ἐπὶ πολὺ τῶν λοιπῶν φιλογενῶν ἐπίσης προκρίτων κατὰ τὴν περιουσίαν, ἦτον ἐλευθεριώτατος, ἀλλὰ καὶ φρονιμώτατος περὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς. Εἰς τὴν παραμικρὰν περιττὴν δαπάνην ἦτον ἐναντίος μέχρι φειδωλίας· ὅπου δὲ ἐνόμιζε πρέπον νὰ δαπανήσῃ, ἐδαπάνῃ ἀφθόνως καὶ σχεδὸν ἀσυλλογίστως. Οὕτως ἐπλήρωσέ ποτε ὑπὲρ τὰς πενήκοντα χιλιάδας διστήλων ἐν διαστήματι τεσσάρων μηνῶν.

Ἀπατάται ὅμως ὅστις ἤθελε νομίσῃ ὅτι ἡ πανίσχυρος αὐτοῦ ἐπιβροχὴ προήρξατο μόνον ἐκ τοῦ πλούτου, διότι ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισε μὲ ἕνα τῶν ἠγεμονικῶν ἐκείνων χαρακτηρῶν, οἵτινες ἐπιβάλλουν σεβασμὸν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰ πλήρη χαρακτηρὰ ἀρχαίων, μεγαλοπρεπῆ, διαλάμποντα ἐν τῇ ἀπλότητι τοῦ ἤθους καὶ τῇ λιτότητι τοῦ βίου του. Οὕτως ἔσυρε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν λαόν, χωρὶς ὅμως νὰ θυσιάσῃ

τίποτε οὔτε ἐκ τῶν ἀρετῶν οὔτε ἐκ τῆς ἀξιοπρεπείας του.

Ἦτον ὁ δημοκρατικώτερος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῆς νήσου, καὶ τοῦτο ἴσως ἀπετέλει τὴν μεγαλύτεραν δύναμιν του· ἀλλ' ἦτον τοιοῦτος ἐκ πεποιοήσεως ἀρχῶν καὶ φιλολαοῦ διαθέσεως, καὶ ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῆ τὴν ὑπεροχὴν του εἰς βλάβην τῶν συναδέλφων του προκρίτων, τῶν ὁποίων ἐτίμα τὴν ἀξίαν. Ὅτε, ἐπὶ τῆς στάσεως τοῦ Ἀντωνίου Οἰκονόμου, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ λαὸς, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ τολμηροῦ τούτου δημογῶγού, κατεφέρετο ἐμμανῶς κατὰ τῶν προκρίτων, μηδένα ἄλλον σεβόμενος ἐκτὸς τοῦ Αλζάρου Κουντουριώτου, ὁ ῥηθεὶς δημογῶγός ἐπρότεινε εἰς αὐτὸν νὰ παραιτήσῃ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν τύχην των, καὶ νὰ ἐνωθῆ μετ' αὐτοῦ, ἄρχων μόνος πολιτικῶς τῆς Ἰδρᾷ, ἐκείνου περιοριζομένου εἰς τὴν κατὰ τὸν πόλεμον θαλασσοαρχίαν· ἀλλ' ὁ Κουντουριώτης ἀπέβριψε μετ' ἀγνακτικῆς τὴν πρότασιν, ἀποκριθεὶς γενναίως ὅτι ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῆ τὴν τύχην τῶν ὁμοίων του.

Τοιοῦτό τι ἠκολούθησε καὶ ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα. Συνέβη τότε, εἰς δημοτικὴν τινα συνέλευσιν, νὰ ἐξαγριωθῆ ὁ λαὸς κατὰ τῶν προκρίτων, καὶ, ἀχαλίνωτος γενόμενος, νὰ ψηφίσῃ παραχρῆμα τὴν ἐκπτώσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ συμβουλίου καὶ τὴν ἀντικατάστασιν των ὑπὸ ἴσου ἀριθμοῦ ἐκ τῶν ἀσημοτέρων δημογεγετῶν πάντοτε ὅμως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Αλζάρου Κουντουριώτου. Οἱ πρόκριτοι φοβηθέντες ἔφυγαν.—Μὴ φεύγετε, τοὺς εἶπεν ὁ Κουντουριώτης, ἡ ταχέως θέλετε ἐπιστρέφει· ὑποχωρῶν δὲ, ὡς συνείθιζεν ὁσάκις ἔβλεπεν ὅτι ἔπρεπε πρὸς ὄραν νὰ ὑποχωρήσῃ, ἐδέχθη νὰ συνεδριάσῃ μετὰ τῶν δώδεκα ἢ ἕνδεκα, νομίζομεν, ἀσήμετων ἐκείνων ἀνθρώπων· κατέλαβε δὲ τὴν κατωτέραν θέσιν, ἐν ᾧ ἐκείνοι ἀυθαδῶς ἐπροκάθησαν αὐτοῦ. Ἀρξαμένης τότε τῆς διασκέψεως, ἐζήτησαν ἐκείνοι νὰ λαλήσῃ ὁ Κουντουριώτης· ἀλλ' οὗτος ἀπεκρίθη ὅτι, ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι τοῦ παλαιοῦ συμβουλίου, τοῦ ὁποίου αἱ γνώμαι δὲν ἐθεωρήθησαν αἰκαταλληλότεραι, εἰς αὐτοὺς, παριστάνοντας τὸ ἐπικρατοῦν φρόνημα, ἀνήκει νὰ λαλήσωσι καὶ πρῶτοι καὶ τελευταῖοι. Οὕτως, αὐτοῦ σιωπῶντος, ἔπεσαν ἐκεῖνοι εἰς ἔριδας καὶ λογομαχίας, καὶ διελύθησαν κακοὶ κακῶς. Τὴν ἐπαύριον, γενομένης ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τῆς δεούσης ἐνεργείας, μετέβαλε γνώμην ὁ λαὸς· ἐξαναστὰς κατὰ τῶν νέων συμβούλων, ἀποκαταστήσας δὲ τοὺς παλαιούς, ἀπέβαλε τοὺς νέους τῆς ἀρχῆς, καὶ ἤθελε τοὺς κακοποιήσῃ, ἀν δὲν ἀνελάμβανε τὴν ὑπεράσπισίν των ὁ ἴδιος Κουντουριώτης.

Δυσχερستهθεὶς ἄλλοτε ὁ λαὸς, δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ ναύτας διὰ τὴν μελετωμένην ἐκστρα-

τείαν τῆς Σάμου· ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐκστρατείας ἐκεῖνης, καθ' ἣν ἠρίστευσεν ὁ ἐνδοξὸς Σαχτούρης. Ἦ συνέλευσις ἦτον θορυβώδης, ὁ λαὸς ἐπετίθετο κατὰ παντὸς ἀντιλέγοντος, ὅτε ἠγέρθη ἀταράχως ἐκ τῆς ἔδρας αὐτοῦ ὁ Κουντουριώτης. «Ὅσοι δὲν θέλουν, εἶπεν, ἀς μὴν ὑπάγουν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι θέλουν, διατί θὰ ἐμποδισθοῦν; Καιρὸς εἶναι νὰ ὑπηρετήσουν ὡς ναῦται ὅσοι τοῦλάχιστον ἕως τώρα δὲν ὑπηρετήσαν, καὶ ἐγὼ πρῶτος εὐχαρίστως ἐμβαίνω νὰ ὑπηρετήσω.» Καὶ, ταῦτα λέγων, ὤρμησε νὰ ἐξέλθῃ τῆς συνέλευσεως. Ψιθυρισμοὶ μετανοίας ἠγέρθησαν παραχρῆμα, καὶ ὁ λαὸς, ζητήσας συγχώρησιν, ἀνεκάλεσε τὴν προτέρην του ἀπόφασιν.

Ὄντος ποτὲ, ὡς εἶναι γνωστὸν, πολυαριθμοῦ στρατοῦ τῆς ζηρᾶς ἐν Ἰδρᾷ εἰς προφύλαξιν αὐτῆς ἀπὸ ἐχθρικῆς ἀποβάσεως, ἔρις σφοδρὰ ἠγέρθη μίαν τῶν ἡμερῶν μεταξὺ στρατιωτῶν καὶ κκοϊκῶν, καὶ ἡ ἔρις μετεβλήθη ταχέως εἰς τρομερὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Οἱ στρατιῶται ὠχυρώθησαν εἰς διαφόρους οἰκίας, ὁ λαὸς ἔτρεχεν εἰς τὰ ὄπλα, τὰ ἐν τῷ λιμένι πλοῖα ἦσαν ἑτοιμα νὰ πυροβολήσωσι, καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμή μὴν ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ φονικωτάτη συμπλοκή. Τριακόσιοι περίπου τῶν στρατιωτῶν ἐπολιορκουῦντο ἐντὸς τοῦ Μοναστηρίου, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ μέρος, ἐπισφωρευθὲν ἐκτὸς αὐτοῦ, τοὺς ἐπολιορκεῖ. Τὸν κίνδυνον τοῦτον ἰδὼν ὁ Αλζάρος Κουντουριώτης κατήλθε μόνος τῆς οἰκίας του καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ μαινόμενον ἐκεῖνο πλήθος. Ἄμα αὐτοῦ ἐμφανισθέντος, ἐφάνη θεῖα παράδοξον καὶ ἀπροσδόκητον. Αἱ φωναὶ ἐσίγησαν, τὸ πλήθος ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀφῆσαν εὐρὸ διάστημα ἐν τῷ μέσῳ, δι' οὗ εἰσῆλθεν ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ, ὅστις, λαλήσας τὰ δεόντα καὶ πρὸς τὰ δύο διαμαχόμενα μέρη, τὰ ἐσυμφιλίωσεν εὐθύς, καὶ μετέβαλεν ἐν ἀκαρπείᾳ τὰ πάντα εἰς εἰρήνην.

Ὅλοι ὅσοι ἔτυχαν νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ πληθίου τὸν ἐξάριστον τοῦτον ἀνδρα, καὶ νὰ τὸν ἰδῶσιν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τῆς Ἰδρᾷ, ἐφύλαξαν ἐξάπαντος τὴν βαθυτέραν ἐντύπωσιν τοῦ ἀπεριόριστου ἐκείνου σεβασμοῦ ὅστις πανταχοῦ τὸν ὑπεδέχετο. Ὁ Κύριος Αλζάρος ἦτον φωνὴ μαγικὴ διεγείρουσα πανταχοῦ τὴν εὐλάβειαν. Ὅτε, μετὰ τὸ κομβολόγιον εἰς τὰς χεῖρας, τὸν ἔβλεπαν σεμνῶς καὶ ὀπωσοῦν κυρτῶς προσερχόμενον, κἀνεῖς δὲν ἔμενε καθήμενος, καὶ βαθυτάτη σιωπὴ προηγείτο καὶ εἶπετο αὐτοῦ. Καὶ ἦτον ἀξίος κατὰ πάντα τῶν ἐκτάκτων τούτων τιμῶν.

Ἦτον ἀνὴρ ἐνάρετος, καὶ θεοσεβὴς εἰς ἄκρον· πρὸς καὶ ἡπιος τὴν καρδίαν, ἡσυχος καὶ ἀτάραχος τὸ ἦθος, γλυκὺς καὶ λιτὸς τὴν συμπεριφορὰν, βραχὺς καὶ ἐμβριθὴς τοὺς λόγους, ἀπτόητος μέχρι στωϊκῆς ἀπαθείας εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν κινδύνων, οὐδόλως ἐκδικητικὸς.

Ἀνεφέρωμεν τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ διαγωγὴν πρὸς τὸν φρονεῖα τοῦ πατρὸς του. Αὐτὸς ὁ ἴδιος, κατὰ

τὰς θυελλωδέστερας τῆς ἐπαναστάσεως ἡμέρας, ἐκινδύνευσε νὰ γείνη θύμα δολοφονίας. Ἡ μέθη ἀρά γε ἢ μισητότερόν τι πάθος ἐκίνησε τὴν δολοφονοῦν χεῖρα; Ὁ ἴδιος ἠγάπησε νὰ ρίψη κάλυμμα ἐπὶ τοῦ πεπραγμένου, ἀπεποιήθη γενναίως τὴν φρουρὰν, τὴν ὁποῖαν ὁ λαὸς ἠθέλησε νὰ συστήσῃ δι' αὐτὸν κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην, εἰπὼν μεγαλοπρεπῶς ὅτι φρουρὰ αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη ὅλου τοῦ λαοῦ τῆς Ἰδρίας, καὶ μετὰ καιρὸν φανερωθέντα τὸν αὐτοῦργον τῆς ἀποπέρας, καὶ ζητήσαντα νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν του καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ συγχώρησιν, συγκατετέθη νὰ τὸν δεχθῆ ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ μὴ δώσῃ κάμμιναν ἐξήγησιν περὶ τῆς πράξεώς του, καὶ ἂν ἀκόμη ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε νὰ δώσῃ τοιαύτην.

Εἶχε γλυκεῖαν καὶ ἰλαρὴν τὴν μορφήν· αὐτῆ του ἡ σωματικὴ ἑλλειψίς, ἡ στέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ του, ἂν ἐβλαπτεν ἀφ' ἐνὸς τὴν ἁρμονίαν τοῦ προσώπου του, ἔδιδεν ἀφ' ἐτέρου χροιάν τινα θελκτικῆς μελαγχολίας καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ταπεινοφροσύνης εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του, ἐλάττουσαν ἔτι μάλλον τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ σέβας τῶν ἀνθρώπων. Ἐφύλαττεν ἄκραν ἀπλότητα, ἀλλὰ καὶ ἄκραν καθαριότητα εἰς τὴν ἐνδυμασίαν· εἶχε δὲ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὴν ἀρχαϊκὴν ἐκείνην προσοχὴν εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ σώματος ἀξιοπρεπείας, ὥστε κἀνεὶς ποτὲ δὲν τὸν εἶδε διατρίβοντα ἐπὶ πολὺ εἰς συμποσιακὴν εὐθυμίαν.

Ἦτον φίλος καὶ λάτρης τῆς ἀληθείας τόσο ἐνθερμος, ὥστε κἀνὲν ἐλάττωμα δὲν ἐσύστανε τόσο κακῶς ἄνθρωπὸν τινα πλησίον του, ὅσον τὸ ψεῦδος. Εἰς τὴν ιδιότητά του ταύτην ἀποδίδεται ἡ ἀρχὴ τῆς ὀλίγης αὐτοῦ πρὸς τὴν κυβερνήσιν τοῦ μακαρίτου Καποδιστρίου συμπαιθείας· ὁ νοῦς του δὲν ἠδύνατο νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τὴν εὐθύτητα τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος τὸ περιστατικὸν τοῦ ὅτι ἐξουσία, δεκτὴ γενομένη ὑπὸ ῥητοῦς τινος ὄρου, ἐτηρήθη μὲν αὐτῆ, δὲν ἐτηρήθησαν δὲ συγχρόνως καὶ οἱ ὄροι ὑπὸ τοῦς ὁποίους ἐδόθη.

Σολοικισμὸν πολιτικὸν τοιοῦτον ἔβλεπε μετὰ ταῦτα καὶ εἰς τὴν πρὸ τῆς Γ' τοῦ Σεπτεμβρίου ἐποχῆν, διὰ τὰς δοθείσας περὶ Συντάγματος κατὰ τὸ 1832 ὑποσχέσεις.

Ἡ περὶ τῆς ιδιωτικῆς του τιμιότητος ὑπόληψις ἦτον γενικὴ, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὀρους, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως, μετέφεραν τὰ πολυτιμότερα κειμήλια τῶν ἐκεῖ ἱερῶν μοναστηρίων εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ τὰ σώσωσιν ἐκ τῶν κινδύνων τῆς τουρκικῆς ἐισβολῆς, εἰς τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην ἐλθόντες τὰ παρέδωκαν πρὸς φύλαξιν.

Ἠγάπη περιπαθῶς τὴν οἰκογένειάν του, ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν πατρίδα του ἀγάπη του ἦτον το-

σαύτη, ὥστε καὶ τὴν οἰκογένειάν του αὐτὴν ἦτον ἔτοιμος κατὰ πάσαν στιγμὴν νὰ τὴν θυσιάσῃ χάριν καὶ τοῦ μικροτέρου συμφέροντος τῆς πατρίδος. Τοῦτο δὲ ἠρέσκετο καὶ νὰ τὸ λέγῃ συχνάκις. Ἐν ὄρα κινδύνου πολλάκις ἐπροτράπη νὰ τὴν στείλῃ εἰς ἀσφαλὲς μέρος. Τοῦτο ἠδύνατο νὰ τὸ κάμῃ ἀκατακρίτως, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸ ἀπεφάσισε, διότι δὲν ἠθέλεν, ὡς ἔλεγε, νὰ δευλιάσῃ ἐκ τούτου ὁ λαός.

Πειθόμενος ὅτι, αὐτοῦ ἀποχωροῦντος, ἡ Ἰδρία ἐσκορπίζετο, σκορπιζομένη δὲ τῆς Ἰδρίας, ἡ ἐπανάστασις κατεβάλλετο καὶ διελύετο ἀφούκτως, κατενόησε ταχέως ὅτι ἡ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θέσις του ἦτον θέσις σκοποῦ ἀκινήτου, φυλάττουτος ἐμπεδωμένην τὴν ἐπανάστασιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἰδρίας. Ὅθεν ἐκώφευσε εἰς πάσαν περὶ φυγῆς προτροπήν, καὶ κατέβαλε πάσαν προσπάθειαν εἰς ματαιώσιν παντὸς τοιοῦτου σχεδίου. Μίαν φορὰν ὅμως ἐκινδύνευσε σπουδαίως νὰ ἰδῆ ματαιούμενους τοὺς ἀγωνιάς του, καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὅλης πατρίδος βεβαίαν.

Ἦτον κατὰ τὸ 1826, ὅτε ἡ Ἑλλάς ἐθρήνηε τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου, ἡ Πελοπόννησος, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν φρουρίων, ἔβλεπε πανταχοῦ περιφερομένης τὰς φάλαγγας τοῦ Ἰβραήμου, καὶ ἡ εἰς Ἰδρίαν ἀπόβασις ἐμελετᾶτο καὶ παρεσκευάζετο μετὰ κρότου. Τότε δὲν ἦσαν μόνοι οἱ εὐποροὶ, οἱ θέλοντες νὰ σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς· ὁ φόβος διεδόθη εἰς τὸν λαόν, ὠργανίσθη ἐν ἀκαρεῖ παμπληθῆς συνέλευσις εἰς τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Σπιτάλια, καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ πανταχοῦθεν συβρέοντες ἤρχοντο μὲ σκοπὸν νὰ συζητήσωσιν, ὅχι περὶ τοῦ ἂν πρέπη νὰ μείνωσιν ἢ νὰ φύγωσιν, ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων τῆς φυγῆς. Τὴν σκηνὴν ταύτην γνωρίζομεν ἐκ μάρτυρος αὐτόπτου. Προσεκλήθη εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ ὁ αἰοίδιμος Λάζαρος, καὶ ἐλθόντα τὴν ὑπεδέχθησαν μετὰ τῆς συνήθους εὐλαβείας. Ἐδόθη εἰς αὐτὸν πρῶτον ὁ λόγος, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ λαλήσῃ, καὶ ἔμεινε σιωπῶν μαχρὸς πολλὰ ἐβρέθησαν καὶ ἡ φυγὴ ἀπεφασίσθη. Τότε μόνον, λαβὼν τὸν λόγον: «Κατευόδιον, εἶπεν, ἀδελφοί· εὐχομαι νὰ εὐτυχῆσθε εἰς τὴν ξένην γῆν, καὶ καλὴν ἀντάμωσιν εἰς τοῦτον ἢ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Ἐγὼ, ἡ οἰκογένειά μου, οἱ συγγενεῖς μου, οἱ πλοίαρχοί μου καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν πλοίαρχων μου, δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ μετατοπίσωμεν.» Οἱ λόγοι οὗτοι ἠλέκτρισαν διὰ μιᾶς τὰ πλήθη· αἱ φωναί: «Καὶ ὅλοι ἡμεῖς δὲν φεύγομεν, — κἀνεὶς δὲν φεύγει», ἀντήχησαν εἰς τὸν ἄερα. Καὶ τῷ ὄντι κἀνεὶς δὲν ἔφυγε, καὶ ἡ Ἰδρία ἐσώθη, καὶ ἐσώθη ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης.

Ὅστις σταθμίση καλῶς τὴν ἀξίαν τῆς πράξεως ταύτης, καὶ τὰς συνεπείας τὰς ὁποίας ἐναντία ἀπόφασις ἠθέλεν ἔχει, δύναται νὰ ἐξηγήσῃ καὶ διὰ τούτου τὴν ἀκλόνητον τοῦ αἰοιδί-

μου Λαζάρου ἐπιμονὴν εἰς τὸ νὰ μὴ χωρισθῇ οὐδὲ στιγμὴν τῆς Ἰδρίας, ἀπεκκλιναντος πάσαν πρότασιν περὶ προεδρείας εἰς ἐθνικὰς συνελεύσεις καὶ εἰς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν, ὅπου πολλάκις προσεκλήθη. Ἀλλὰ ποῖα ἀρά γε ὑπῆρξεν ἡ αἰτία δι' ἣν, καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐτήρησε μέχρι θανάτου τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν, μηδέποτε θελήσας νὰ ἐξέλθῃ τῆς γῆς ἐκείνης τῆς γεννήσεώς του; Χωρὶς νὰ ἐμβῶμεν εἰς λεπτομερεῖς περὶ τούτου ἐρεύνας, ἀς θαυμάσωμεν τὴν ἀπόφασιν τοῦ ταύτην, ἥτις πάντοτε πρέπει νὰ ἐστηρίζετο εἰς γενναίας αἰτίας. Ἀς ἀποδώσωμεν εὐλαβῶς χάριν εἰς τὴν μνήμην του ὅτι, προνοῶν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀξιοπρεπείας, διετήρησε δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν τὴν γιγαντώδη τοιοῦτου ἀνδρὸς τῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν μορφήν καθ' ὅλην τὴν λαμπρότητα τῶν μεγάλων ἡμερῶν τῆς Ἀκροσφαλῆς εἶναι πάντοτε τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν ἡ τύχη. Ὅταν τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης τῶν δὲν ταυτίζεται μὲ τὸ ἀπόγειον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡμερῶν τῶν, ὅταν ὁ θάνατος δὲν τοὺς ἀρπάσῃ κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν τῆς μεγαλητέρας ἐπὶ τῆς γῆς εὐκλείας τῶν, δυσκόλως αἰ μετὰ ταῦτα ἡμέραι τῶν διατηροῦνται εἰς τὸ αἰθέριον ἐκεῖνο ὕψος ὅπου ἄπαξ ἀνεβιβάσθησαν διὰ τῶν πράξεων τῶν, καὶ συνήθως προστρίβονται εἰς τὴν πεζότητα τοῦ κοινοῦ βίου. Ὁ ἀληθῶς θαυμάσιος ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου μακαρίζομεν τὴν μνήμην, κατώρθωσε ν' ἀποφύγῃ τὸν σκόπελον τοῦτον· ἔμεινε ὡς ὁ ἥρωες ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐνόσω διεδραμάτιζε τὸ μέγα τῶν πράξεων αὐτοῦ δράμα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφανῆς ἀπεχώρησεν εἰς τὰ παρασκηνία, ἀπαλλάξας ἡμᾶς καὶ τὸν κόσμον τοῦ λυπηροῦ θεάματος μεγάλου ἀγωνιστοῦ, ἀναγκαζομένου νὰ λαλήῃ περὶ τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν του.

Ἐν Ἰδρίᾳ, ἐντὸς τῆς οἰκίας του, τὸν ἐπεσκέφθησαν ὁ κυβερνήτης Καποδίστριας, ἡ ἀντιβασιλεία, καὶ δις ἢ τρίς ὁ βασιλεὺς Ὁθων. Μὲ τὰ ὑψηλὰ ταῦτα πρόσωπα ἐλάλησε πολλά περὶ πατρίδος, τίποτε δὲ περὶ ἐαυτοῦ. Πρὸ τῆς τελευταίας αὐτοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως συνεντεύξεως, ἡ σύζυγός του ἐπέμενε παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ λαλήσῃ πρὸς τὴν Α. Μ., ζητῶν στάδιον διὰ τοὺς υἱοὺς του. «Δὲν λαλῶ, εἶπε, περὶ προσωπικοῦ ζητήματος· δὲν χαλῶ τὸ ἐδικόν μου στάδιον διὰ τὸ στάδιον τῶν υἱῶν μου.» Ἐψηλοὶ λόγοι, ζωγραφοῦντες ζωηρῶς τὸν ἄνδρα καὶ τὸν χαρακτῆρά του!

Περὶ τὰ ἔσχατα ὅμως τοῦ βίου του, ὑπέβαλεν ἔγγραφον αἴτησιν εἰς τὸν Βασιλέα, ζητῶν ὡς μόνον παρὰ τῆς Α. Μ. χάριν νὰ τὸν διαδεχθῇ ὁ πρεσβύτερος υἱὸς του εἰς τὴν Γερουσίαν.

Ἠσύχως καὶ καρτερικῶς διάγων, ζῶν μὲ μόνως τὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, καὶ ὑποφέρων ἀγογγύστως τὴν στέρησιν τῆς περιουσίας του,

θυσιασθεῖσαν ὁλόκληρον σχεδὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καθὼς ὑπέφερον ἄλλοτε τὸν θάνατον τῶν προσφιλῶν του τέκνων, διετήρηε ὑγιεῖαν μέχρι τινὸς ἀγαθῆν. Ἐνόσησε κατὰ τὸ 1839 τὴν δεινὴν νόσον τῆς δυσουρίας· ἀλλ' ἰάθη τότε μετ' ὀλίγον ἐντελῶς. Νοσήσας δὲ πάλιν κατὰ τὸ 1849, εἶδεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐλαττουμένας τὰς δυνάμεις του· αἱ αἰσθήσεις του ἐξησθένουν, ἐκურτώθη ὀλοτελῶς, καὶ ἐν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου του δὲν ἐγνωρίζετο πλέον. Ἀφιερῶσας δὲ τὰς τελευταίας φροντίδας του εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐκπληρώσας τὰ χριστιανικά του καθήκοντα, ἀπέθανεν ἐν εὐσεβείᾳ κατὰ τὴν 6 ἰουνίου τοῦ 1852, ἀφήσας μνήμην χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ μεγάλου πολίτου ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις διέταξε πενθημερίαν ἐπὶ πέντε ἡμέρας διὰ τὸν θάνατόν του· εἴκοσι δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ, τὸ ἐξῆς ἔγγραφον ἐξεδίδετο ἐκ τῶν γραφείων μεγάλης τινὸς ἐξωτερικῆς κυβερνήσεως:

• Πρὸς τὸν κύριον Βαρόνον Φόρβ Ρουάν, πρέσβυν πληρεξούσιον τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις κτλ. Ἐν Παρισίοις, τὴν 8 ἰουλίου 1852.

Ἐμαθα μὲ λύπην τὸν θάνατον τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, τὸν ὁποῖον ὑμεῖς ὀνομάζετε δικαίως πρῶτον πολίτην τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἐλησμονήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν ὅλαι αἱ θυεταὶ τὰς ὁποίας ἔκαμε διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ τόπου του, καὶ γίνομαι τὸ ὄργανον τῆς κυβερνήσεως τοῦ πρίγκιπος προέδρου, ἐπιφορτίζων Ἰμᾶς νὰ ἐκφράσῃτε εἰς τὴν οἰκογένειάν του τὴν λύπην ἡμῶν διὰ τὸ ὁποῖον ὑπέστη δυστύχημα.

Ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ὑπουργός τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων

(Ἰπογ.)

M. TIROU.

Οὕτως ἐξέλιπεν ὁ χρηστός, ὁ φιλόπατρις, ὁ μέγας οὗτος ἀληθῶς τῆς Ἑλλάδος πολίτης, ὅστις πολὺ δικαιότερον παρὰ τὸν περιφανῆ ἐκείνον ἰταλὸν Κοσμᾶν τὸν Μεδικὸν, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε πλείστας ὁ χαρακτῆρ αὐτοῦ ὁμοιότητάς, ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ Πατὴρ τῆς Πατρίδος. Ὁ αἰοίδιμος Λάζαρος Κουντουριώτης εἶχεν ἰδιάζουσαν καὶ ἕξοχον ἀρετὴν τὸν πατριωτισμὸν, πατριωτισμὸν μέγαν, ἐνθερμον, ἀληθῆ, ἀνυπόκριτον. Εἶθε, ἀναπολοῦντες τὴν ἱερὰν μνήμην του, νὰ αἰσθανθῶμεν διατρέχον τὰς φλέβας ἡμῶν τοῦ πατριωτισμοῦ τὸ ρίγος! τοῦ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ, τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν φρενῶν καὶ τῆς καρδίας! Ὁ πατριωτισμὸς τὸν ὁποῖον πολλάκις σήμερον δεικνύομεν, εἶναι πατριωτισμὸς ἐπιδείξεως, πατριωτισμὸς τῶν χειλέων. Ἄν, θερμαινόμενοι εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀρετῶν τῶν ἐνδόξων ἡμῶν ἀνδρῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διαπρέπει ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης, αἰσθανθῶμεν τὸν ἀληθῆ πατριωτισμὸν, ζητοῦντες ἀληθῶς τὰ συμφέροντα καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος, πάσα διχοφροσύνη περὶ τὴν ἐκτίμη-

σιν αὐτῶν θέλει μεταξὺ ἡμῶν ἐκλείψει, καὶ ὁ Θεὸς ὁ Ὑψίστος, ὁ Θεὸς, ὁ διὰ θαυμάτων σώσας τὴν Ἑλλάδα, θέλει μᾶς δεῖξει τὴν ὁδόν.¹

ΟΙ ΒΡΑΣΙΛΙΑΝΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ

Ἐν ταῖς διηγήσεσι καὶ ταῖς περιγραφαῖς τῶν νεωτέρων περιηγητῶν σπουδαιότατην, καὶ διακρίως, κατέχει θέσιν ἡ φυσικὴ ἱστορία. Οὐδ' ὑπάρχει, δυνάμεθα εἰπεῖν, περιηγητῆς μὴ ἐπιχειρήσας ν' ἀνακοινώσῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ παρατηρήσεις περὶ τῆς ζωολογίας καὶ τῆς βοτανικῆς τῶν χωρῶν, ἐν αἷς διέτριψεν. Οὕτω δ' ἡ ἐπιστήμη ἐπλουτίσθη, καὶ οἱ εἰδικῶς ἐγκύπτοντες εἰς τοὺς διαφόρους αὐτῆς κλάδους ἔχουσιν ἄφθονον ὕλην μελέτης.

Ὅπως ἀρκεσθῶμεν εἰς ἀντικείμενον τῆς σπουδῆς τῶν φυσικῶν φαινομένων σχετικῶς περιωρισμένον, (καίτοι οὐδὲν θεωρεῖται μικρὸν καὶ εὐκαταφρόνητον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ), ἀναφέρομεν ὅτι ἡ ἐντομολογία πλεῖστα ὀφείλει ἀπὸ τινος εἰς τὰς ἀκριβεῖς περιγραφὰς τῶν περιηγητῶν. Ἰδίως ὅμως σημαντικὰς ἐκαρπώσατο ὠφελείας ἐκ τῶν περιηγητῶν ἐκείνων οἵτινες ἦσαν συγχρόνως καὶ ἐξοχοὶ ἐπιστήμονες, οἷος ἦν ὁ διάσημος Ἀγγασίτζ, οὗ τὸν πρό τινας ἐπελθόντα θάνατον θρηνοῦσιν ἡ τὸ Ἑλβετία, ἡ γενέθλιος αὐτοῦ χώρα, καὶ ἡ Ἀμερική, ἡ θετὴ αὐτοῦ πατρίς.

Ἀναγκασθεὶς ἐκ τῆς ἐπισφαλοῦς καταστάσεως τῆς υγείας του νὰ διακόψῃ τὴν σειρὰν τῆς διδασκαλίας του ἐν τῇ Νέᾳ Κανταβριγίᾳ (New-Cambridge), ἠδυνήθη νὰ ἐξερευνήσῃ τὴν Βρασίλιαν, χάρις τῇ γενναιοδωρῆι πλουσίου τινὸς Ἀμερικανοῦ. Ἡ ἐκθεσις τῆς περιηγήσεώς του, ἀρξάμενης κατ' Ἀπρίλιον 1865 καὶ περαιωθεῖσης μηνὶ Ἰουλίῳ 1866, ἐγράφη μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ γλαφυρότητος ὑπὸ τῆς συντρόφου τοῦ μεγάλου φυσιοδίφου, κυρίας Ἀγγασίτζ.

Μεταξὺ τῆς πληθῆος τῶν πληροφοριῶν, τῶν ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ περιεχομένων, οὐχὶ ἀνάξια περιεργείας εἰσὶ τὰ περὶ λευκομυρμηκῶν. Τὰ ἔντομα ταῦτα εἰσὶ πολυπληθέστατα οὐ μόνον ἐν τῇ μέσῃ Ἀφρικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ, ἧς κατακλύζουσι τὰ δάση. Ἡ κυρία Ἀγγασίτζ ἀναφέρει περὶ τούτων πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τ' ἀκόλουθα·

«Συνάδουσιν τὸν κ. Ἀγγασίτζ εἰς ἐκδρομὴν του τινὰ πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν ὑπὸ τῶν κουπίμ (τερμῆτων) κατασκευασμένων φωλεῶν ἀποτελοῦσι δ' αὐταὶ λοφίσκον ἑνὸς καὶ πλέον μέτρου διαμέτρου ἐπὶ ἑνὸς ἢ δύο μέτρων ὕψους. Αἱ φωλεαὶ αὗται εἰσὶ στερεώταται καὶ σκληραὶ ὡς βράχοι. Ἐν γένει κτίζονται περὶ παλαιῶν κορμῶν δένδρου ἢ χονδρῶν στέλεχος, ἅτινα χρησι-

1. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ κ. Ε. Α. Σίμου, τοῦ ἐκφωνηθέντος εἰς τὸν Ἀθῆναις μνημόστυνον τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1851.

μεύουσιν ἀντὶ θεμελίων. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπάρχουσιν ἀπέραντοι λαθουρινοειδεῖς διάδρομοι, ὧν αἱ πλευραὶ εἰσιν ἐκτισμέναι διὰ μερασσημένου καὶ ἐζυμωμένου χώματος, στερεοῦ ὡς τὸν μερασσημένον χάρτην. Πάντα δὲ ταῦτά εἰσιν ἐλαφρότατα καὶ εὐθραστα λίαν, μόλις δ' ἀφαιρεθῆ ὁ ἐξωτερικὸς φλοιὸς, ὅστις ἔχει πάχος δεκαπέντε περίπου ὀφθαλμομέτρων, ἀμέσως καταρρέουσι τὰ λοιπὰ μέρη. Εἴσοδος ἐξωθεν δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐκκριζώσαντες ἕνα τῶν τοιούτων λοφίσκων, ἀνεκαλύψαμεν ὅτι ἡ βᾶσις αὐτῶν ἦν διάτρητος ἐξ ὀπῶν φερουσῶν εἰς ὑπογείους στοάς. Τὸ ἔνδον βριθεὶ κατοίκων διαφόρων εἰδῶν ἄλλοι μὲν εἰσὶ μικροὶ καὶ ὑπόλευκοι, ἄλλοι δὲ παχύτεροι καὶ μαῦροι, ὧν ἡ μελανόζυκθος κεφαλή ἐστὶν ὠπλισμένη δι' ἰσχυροτάτων γηλῶν καὶ εἰς πάσας τὰς φωλεὰς εὐρομεν ἕνα ἢ δύο λευκοὺς τὸ χροῖμα, ἐξωγκωμένους, παχυτάτους, διαφέροντας τὰ μέγιστα τῶν ἄλλων κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὄψιν, πιθανῶς δὲ βασιλίσσας αὐτῶν. . .

Αἱ φωλεαὶ τῶν κουπίμ διαφέρουσι πολὺ τῶν φωλεῶν τῶν σαουβάς. Οἱ τελευταῖοι ἀνοίγουσιν εὐρείας ἐξωτερικὰς εἰσόδους καὶ ὀρύττουσι τὸ ἔδαφος. Αἱ μακρὰ αὐτῶν ὑπόγειοι στοαὶ ἐκτείνονται ἔστιν ὅτε εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ὅταν ἀνάπτωσι πῦρ εἰς τινὰ τῶν εἰσόδων πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐν τῇ φωλεᾷ ἐντόμων, ὁ ἐκ διαφόρων ὀπῶν, ἀπεχουσῶν πολλάκις ἀλλήλων πεντακόσια μέτρα, ἐξερχόμενος κηπνὸς δεικνύει πόσοι ὑπόνομοι εἰσὶν ὑπεσκαμμένοι ὑπὸ τὸν λόφον, καὶ καθίστασι δῆλον ὅτι αἱ μικροσκοπικαὶ ἐκεῖναι ὑπόγειοι σόριγγες συγκοινωνοῦσιν ἀλλήλαις.

Ἄδύνατον νὰ μὴ καταληφθῆ ὑπὸ ἐκπληξίως βλέπων τις τὰς λεγεῶνας ἐκείνας τῶν μυρμηκῶν βαδίζουσας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἢν ἐχάραξαν αὐτοὶ οὗτοι, διὰ τῆς ἐκ τῆς πορείας αὐτῶν τριβῆς τοῦ ἔδαφους. Οἱ ἐρχόμενοι σχεδὸν κατ' ὀλοκληρίαν καλύπτονται ὑπὸ τὰ τεμάχια τῶν φύλλων, ἅτινα φέρουσιν, ἐν ᾧ οἱ καταθέσαντες τὴν συγκομιδὴν των ἐπιστρέφουσιν ἐν σπουδῇ εἰς τὴν ἐργασίαν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν καὶ τινες ἐξ αὐτῶν τρέχοντες τῆδε κἀκείσε, οἵτινες δύσκολον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις τί κάμνουσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἐκπληροῦσι χρέη ἐπιστατῶν, ἐπιβλέποντες τοὺς ἄλλους. Ἡ εἰκασία αὕτη βεβαιοῦται ἐκ τινος ἀνεκδότου, ὅπερ Ἀμερικανὸς τις ἐνταῦθα διαμῆνων μοὶ διηγήθη. Οὗτος εἶδε ποτὲ ἕνα τῶν περιέργων ἐκείνων μυρμηκῶν σταματῶντα ἔτερον μύρμηκα, ὅστις ἐπέστρεψε κενὸς εἰς τὴν φωλεάν, τιμωροῦντα αὐστηρῶς αὐτὸν καὶ ἐξαποστέλλοντα ἐκ νέου εἰς τὸ δένδρον, ἀναμφιβόλως ὅπως ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον του. Οἱ μύρμηκες σαουβάς εἰσὶ μάστιγες τῶν καφεῶνων, δυσχερестаτῆ δ' εἶναι ἡ καταστροφὴ αὐτῶν.»

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὀλίγων στίχων φαίνεται, οἱ βρασιλιανοὶ μύρμηκες παρουσιάζουσιν

οὐκ ὀλίγας ὁμοιότητας πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν. Ἀξία δὲ παρατηρήσεως φαίνεται ἡμῖν ἡ ὑπαρξίς μεταξὺ τῶν τερμῆτων ἐντόμων «λευκῶν τὸ χροῖμα, ἐξωγκωμένων, παχυτάτων καὶ διαφερόντων τὰ μέγιστα τῶν ἄλλων κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὄψιν.» Ἡ κ. Ἀγγασίτζ οὐχὶ ἄνευ λόγου ὑποτίθησιν αὐτὰς βασιλίσσας. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ παρὰ τοῖς μεγάλοις ἐρυθροῖς μύρμηξι τῆς Εὐρώπης. Πολλάκις μοι συνέβη, ἀνασκαλεύων τὰς μυρμηκίας αὐτῶν νὰ εὕρω δύο ἔντομα ὅλως δυσανάλογα κατὰ τὸ μέγεθος τῶν μετ' αὐτῶν. Πάντοτε δὲ τὰ ἔντομα ταῦτα εἶχον πτερόγυια. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου μέχρι τοῦ Αὐγούστου, κατ' ἣν δηλονότι ἐποχὴν συνάπτονται οἱ γάμοι ἐν τῷ ἔθνει τῶν μαύρων μυρμηκῶν, τὰ ἐν λόγῳ ἔντομα ἐφαίνοντο εἰς τὴν ἄκρην τῆς μυρμηκίας ἢ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς, ἔμενον ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ σχεδὸν πάντοτε εὐρίσκατο ἐργάτης τις ἢ φύλαξ μύρμηξ, ὅστις τὰ ἐκάνεφεν εἰς τὴν κοινὴν κατοικίαν.

Εἰσὶν ἄρα γε βασιλίσσαι ταῦτα; Ἄγνοῶ, μηδέποτε ἰδὼν τὴν ἐπώαριν τῶν μυρμηκῶν καὶ τὴν παραγωγὴν τῶν σκολήκων. Ὅπως δὲ ποτε ὅμως μετὰ τινος πιθανότητος δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ. Ὅσα περὶ τῶν ἐτησίων γάμων τῶν μυρμηκῶν γινώσκομεν προέρχονται ἐκ παρατηρήσεων γινόμενων ἐπὶ τῶν μαύρων ἢ αἰθιόπων μυρμηκῶν διαφέρει ἄρα κατὰ πολὺ ὁ τρόπος τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς παραγωγῆς παρὰ τοῖς ἐρυθροῖς μύρμηξι;

Περὶ δὲ τῶν ἐπιστατῶν ἢ ἀρχηγῶν, περὶ ὧν ποιεῖται λόγος ἡ κ. Ἀγγασίτζ, γινώσκομεν ὅτι παρόμοιον τι, κατ' ἄ λέγουσι, παρατηρεῖται καὶ παρὰ τοῖς μύρμηξι τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἐγὼ μὲν οὐδὲν τοιοῦτό τι ἢ παραπλήσιον εἶδον διηγούμαι ὅμως περιστατικὰ τινὰ, μαρτυροῦντα μάλιστα ὅτι συνεννοοῦνται μεταξὺ τῶν διὰ τῶν κερατιῶν ἄλλ' ὁσημέραι ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων εἰς τὸ δυνατόν τῆς ὑπάρξεως τοιαύτης γλώσσης.

Περὶ δ' ἑτέρου τινὸς εἶδους μυρμηκῶν, τῶν πυρομυρμηκῶν, ἡ κ. Ἀγγασίτζ διηγεῖται τὰ ἑξῆς· «Οἱ μύρμηκες εἰσὶν ἐπίφοδοι ὀλεσθῆρες, τὰ δὲ δῆγματα τοῦ πυρομυρμηκος εἰσὶν ὄντως τρομερά. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ποτὲ ἐν τῇ καλύβῃ τῆς Ἐσπεράνθα (τῆς φιλοξενούσης με) ἠπλωσα μανδήλιά τινα, ὅπως στεγνώσωσιν, ἐπὶ τοῦ σχοινίου τῆς κρεμαστῆς κλίνης μου· μόλις δὲ ἐδοκίμασα νὰ τα ἀναλάβω καὶ μοι ἐφάνη ὅτι οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρές μου ἐβυθίσθησαν ἐντὸς καμίνου. Ἐρριψα πάντα μακρὰν ἐμοῦ· οὐδὲ ἀνημμένοι ἄνθρακες θά μοι προῦξένουν τσαύτην ὀδύνην· παρετήρησα τότε ὅτι οἱ βραχίονές μου ἦσαν κεκαλυμμένοι ἐκ μικρῶν ξανθῶν μυρμηκῶν, ὧν ἔσπευσα ν' ἀπαλλαγῶ. Προσεκάλεσα συγχρόνως τὸν Λωδιγαρί (τὸν οἰκοδεσπότην), ὅστις ἀνεκάλυψε στράτευμα ὀλόκληρον τοιού-

των μυρμηκῶν διερχόμενον διὰ τῆς κρεμαστῆς κλίνης μου ὅπως ἐξέληθ' ἐν τῷ παραθύρῳ παρὰ τὸ ὅποιον ἦν προσδεδεμένη. Μοὶ εἶπε δ' ὅτι ὠδοιπόρουσιν οὕτως ἐνίοτε καὶ ὅτι ἂν δὲν τοὺς ταράξωμεν θὰ διέλθωσι μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν διαστήματι μιᾶς ἢ δύο ὥρων. Ὅπερ καὶ συνέβη, οὐδένα δ' αὐτῶν ἐπανίδομεν ἔκτοτε. Ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης λαθὼν ἀφορμὴν ὁ ταγματάρχης Κουτίνχο, διηγήθη ἡμῖν ἀλλόκοτον τινα συνήθειαν φυλῶν τινῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἀμαζονίας. Ὅταν τελῆται γάμος τις, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ γαμηλίου συμποσίου ὁ γαμβρὸς ὀφείλει νὰ βυθίσῃ τὴν χεῖρά του ἐντὸς χαρτίου σακκιδίου πλήρους πυρομυρμηκῶν. Ἐὰν ἀτάραχος καὶ μειδιῶν ὑποστῇ τὴν φοικτὴν ἐκείνην βάσανον, κηρύσσεται ἄξιος ν' ἀψηφῆσῃ τὰς δοκιμασίας τοῦ γάμου.»

Δ.

ΕΡΓΑΤΑΙ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Table with 4 columns: Ship Name, Tonnage, Crew, and other details. Includes entries like 'Υδρας', 'Σπετσών', 'Κεφαλληνίας', etc.

Μεταφ. 21,215 Μεταφ. 27,520 Τὸ ὅλον 30,147

Τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν, ἐμφαίνουσιν κατὰ πατρίδας τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν ναυτικῶν ἐν Ἑλλάδι, τῶν ἐργαζομένων εἰς τε τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, εἰς τὸ βασιλικὸν ναυτικὸν καὶ εἰς τὰ ἀτμόπλοια τῆς Ἑλλήν. ἀτμ. εταιρίας, ἐβραβίσθημεν ἐκ τῆς δημοσιευθείσης ἐσχάτως ἐκθέσεως περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ναυτ. ἀπομ. ταμείου. Ὁ ἀριθμὸς 30,147 δεικνύει κατὰ μέγιστον ὅρον τοὺς ἐπαγγελλομένους τὰ ναυτικὰ ἔργα. Ἀλλ' ὀλόκληρος αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς οὐδέποτε παρίσταται ἐνεργῶς εἰς τὴν ναυτιλίαν· τὸ πολὺ δὲ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου αὐτοῦ ἀριθμοῦ τῶν ναυτικῶν ἐργάζονται διηνεκῶς, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἔρχεται οἷονεὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἀντ' ἄλλων ἀποχωρούντων. Ὡστε τὸ ποσὸν τῶν σταθερῶς ἐργαζομένων κατ' ἔτος θαλάσσης ἐργατῶν ἀναβαίνει κατὰ μέγιστον ὅρον εἰς 20 χιλιάδας.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΝΑΡΙΟΝ

Κατὰ τὸ γαλλικόν.

Εἶνε πολλάκις περίεργοι αἱ ἰδιοτροπίαι τῶν γυναικῶν! Συχνάκις ὅταν τὴν προῖαν ἐξηρχόμεθα μετὰ τὴν Ἄνναν εἰς περίπατον, ἐν Παρισίοις, ἐστέκετο αὕτη ἐνώπιον ὄλων τῶν ἐμπορικῶν τῆς ὁδοῦ

δι' ἧς διεβαινομεν και ἐθαύμαζε τὸν πλοῦτον και τὴν πολυτέλειαν τῶν ὄσων ἔβλεπεν. Ἦθελε τὸ ἐν, ἤθελε τὸ ἄλλο! . . . πότε ἐν ὄρειον πῖλον, πότε ἐν φόρεμα, ἐνίοτε ἀδάμαντας, πολ- λάκις γλυκίσματα. Καὶ ὅμως ὅλα αὐταὶ αἱ ἐπιθυμῖαι ἦσαν στιγμιαῖαι, πτερωταὶ, ἤρχοντο και ἔφευγον, ἐπέτων ὡς πτηνὰ, ὡς χρυσαλλί- δεσ. Μία μόνη ἦτο ἰσχυρὰ και βαθέως ἐντετυ- πωμένη εἰς τὴν καρδίαν τῆς· ἐπεθύμει ἐν κανά- ριον, ἐν ὠρισμένον κανάριον, ὃ δὲ εὐτυχῆς κά- τοχος τοῦ περιποθήτου πτηνοῦ ἦτο ἡ θυρωρὸς τῆς οἰκίας τῆς.

Ἀφ' οὗ τὴν ἐνυμφεύθη ἡ ἀπαίτησις ἔλαθε μεγαλητέραν ἀκόμη ἐντασιν. Ἐζήτηει πάντοτε τὸ τόσον ἀγαπητὸν κανάριον. Οἰοσθήποτε ἄλ- λος θὰ μὲ ἐνόμιζεν εὐτυχῆ ἀκούων ὅτι ἡ σύζυ- γός μου δὲν μοὶ ἐζήτηει ἄλλο δῶρον παρὰ ἐν κανάριον· ἀλλ' ἡ θυρωρὸς κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐνόει νὰ παραχωρήσῃ τὸν πτερωτὸν ψάλλον. . . και ἐκελάδει τὸσον ὠραία!

Πρῶταν τινα τοῦ Ἰουλίου 1830 ἐπαρουσιά- σθην πρὸς τὴν θυρωρὸν μετὰ θερμὰς παρακλήσεις τῆς Ἄννας·

— Δὲν κελადεῖ ἄσχημα τὸ κανάρι σου, Κυ- ρὰ Πετῆ (οὕτως ὠνομάζετο), τῆ λέγω· ἐπεθύ- μουν ἐν παρόμοιον διὰ τὴν Ἄνναν. . . εἶναι ὡ- ραιότατον αὐτό. . . Ποῦ ἡμποροῦσα νὰ εὔρω ἐν παρόμοιον;

Ἡ θυρωρὸς μὲ ἐξαπέστειλε τὸν δυστυχεῆ νὰ ἀ- γοράσω ἐν εἰς τὴν ὁδὸν δεῖνα, ἀριθμὸς δεῖνα. Καὶ ἡ Ἄννα ἤθελεν ἐκεῖνο.

— Εἶνε πολὺ μακρὰν, Κυρὰ Πετῆ, αὐτοῦ, ὅ- που μὲ στέλλεις.

— Πηγαίνω ἐγὼ νὰ σὰς τὸ ἀγοράσω, ἀπὴν- τησεν, ἀρχίζουσα νὰ λαμβάνῃ ὑπονοίας.

— Ἄκουσε, Κυρὰ, ἀν διὰ πενήντα φράγκα. . .

— Οὔτε δι' ἑκατὸν, μὲ διέκοψε λέγουσα, νοή- σασα ποῦ ἔτεινεν ὁ λόγος.

— Κελά λοιπὸν, ἑκατὸν. . .

— Ὅχι.

— Ἐκατὸν πενήντα.

— Ὅχι.

— Διακόσια.

— Ὅχι, ὄχι, δὲν τὸ δίδω. . . .

Ἐπέστρεψα κατησχυμένος εἰς τὴν οἰκίαν μου και ἐδιηγήθην τὰ γενόμενα εἰς τὴν Ἄνναν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ δυσκολίαι ἐξάπτουσιν ἔτι μᾶλλον τὰς ἐπιθυμίας. Τώρα πρὸ πάντων ἡ Ἄν- να ἤθελε τὸ κανάριον τῆς Κυρᾶς Πετῆς.

Τί νὰ κάμω; . .

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκρήγνυται ἡ ἐπανάστα- σις τοῦ Ἰουλίου, ἀνατρέπεται ὁ θρόνος τῶν Βουρβόνων και φεύγει ἐξόριστος ὁ Κάρολος ὁ δέ- κατος. Ὁ μαρκήσιος τοῦ Μ., ὅστις και αὐτὸς κατόκει εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, εἰς τὸ κάτω πά- τωμα, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐξορίαν τοῦ κυριάρχου του, ἀπεσύρθη μετ' οὐ πολὺ εἰς

τὴν ἐξοχὴν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, τὴν δευτέ- ραν μ.μ. ὦραν ἡ Κυρὰ Πετῆ, φιλοβασιλικωτάτη και αὐτῆ, ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν γηραιὸν μαρκήσιον.

Τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὦραν πορεύομαι εἰς τὸ δωμάτιον τῆς θυρωροῦ. Ἐλείπεν αὐτῆ. Στέλλω τὸν ἄνδρα τῆς νὰ μοὶ ἀγοράσῃ καπνὸν και μένω μόνος μόνος μὲ τὸ κανάριον! Εἶχον ἐν ἄλλο ἔ- τοιμον· τὸ ῥίπτω εἰς τὸ κλωβίον, λαμβάνω ἐκεῖ- νο και . . . τρέχω πρὸς τὴν Ἄνναν. Δύνασαι νὰ φαντασθῆς, ἀναγνώστα, εἰς ποῖον πέλαιος εὐ- δαιμονίας εὐρέθη αὐτῆ!

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐπανέρχομαι εἰς τῆς θυ- ρωροῦ και προσκίζομαι ὅτι εἶχον καταληφθῆ χθὲς αἴφνης ὑπὸ πυρετοῦ και διὰ τοῦτο ἠναγ- κάσθην δρομαίως νὰ φύγω χωρὶς νὰ περιμείνω τὸν καπνόν. Μεταξὺ δὲ ἄλλων τῆ λέγω·

— Ἀλήθεια, Κυρὰ, ἔχεις ἀκόμη τὸ κανάρι σου;

— Ἄκους ἐκεῖ. . .

— Διακόσια πενήντα φράγκα σοῦ δίδω, μοῦ τ' ἀφίνεις;

— Οὔτε χίλια νὰ μοῦ δώσουν τώρα δὲν τὸ δίδω.

— Διὰ τί;

— Τὸ καυμένο! Ἀφ' οὗτου ἔφυγεν ὁ καλὸς μας βασιλεὺς, ὁ Κάρολος, δὲν ἐκελάδησεν οὔτε μία φορά! . . . .

Σ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΩΝΙΑΝ

Τίς τὴν ψυχὴν μου θὰ ἡμερώσῃ, τίς εἰς τὸν πόσον μου θέλει δώσει πτερὰ Ζεφύρου; τίς εἰς τοὺς τόπους θέλει μὲ φέρει, ὅπου ὁ Μέλης στυλινὺς μαρμαίρει ὡς πλάξ ἀργύρου;

Ἐκεῖ γλυκεῖται πνέουσιν αὔραι, και εἰς τὸ κῆμα δονοῦνται μαῦραι σικαὶ πλατάνων· ἐκεῖ εὐώδης θάλλει μυρσίνη, ἐκεῖ τὰ πάντα τέρψις, γαλήνη, πλὴν τῶν τυράννων!

Ἢ τυραννὶς τὴν φρίκην σπείρει, και τῆς ὠραίας φύσεως φθείρει τὴν ἁρμονίαν· αὐτῆ μαρμαίρει τὰ κάλλιστ' ἄνθη, και ἡ πνοή τῆς ἐπελυμάνθη τὴν Ἰωνίαν.

Ἀλλ' ἀν τὰ κάλλη τῆς λαίλαψ τύπη, ὑπὸ τὸ βᾶρος τῆς ἀνακῦπτει πλέον ὠραία· κ' εἰς τὴν γλυκεῖαν μορφὴν τῆς ἔτι τὸ δουλικὸν τῆς πένθος προσθέτει θέλγητρα νέα.

Οὕτως εἰς ῥόδον πίπτει βαρεῖα ἢ ὀλολύσουσα τρικυμία μὲ ὄμβρου σάλον· πλὴν εἰς τὴν τόσην ἀνεμοζάλην ὑπερηφάνως ἐγείρει πάλιν μέτωπον θάλλον.¹

1. Ἰωάννης Καρυσσιώτης.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*. Ὁ ταξειδιώτης π' ἄρρησε τὴν πρώτη κατοικία, τὸν τόπο του, και τριγυρᾶ περιέρχεται τὰ ξένα. Πολλοὺς χεμαύρους και κρημνοὺς, πολλὰς κορφαὶς θαυμάζει, Σὲ πολλὰ μέρη στέκεται μὲ μάτια θαμβωμένα· Πλὴν ὅπου και ἀν στέκεται, ὅπου και ἀν κωττάζῃ, Ἄνάμιστα τὰ μάτια του και τὰς ὄψεις βλέπει ἐμπρὸς του θὰ χώνεται, σὰν ζωγραφικὰ ἔξάνου ἑδιπλωμένη, τὸ ποταμίει πῶς τρεχεῖ τὸν κῆπο τοῦ πατρός του, Ἡ θάλασσα ποῦ ἔβλεπε μὲ μάτια παιδικίσια, Ὁ βράχος ποῦ ἐπροτόμαθε μὲ φόβον ἄνακαίνῃ· Κι' αὐτῆ ἡ γλυκεῖα ἐνόμησις τῆς νεότητος, ἀσχημαίνει τῆς ξενιτειᾶς τῆς ἔρημης τὰ κάλλη τὰ περίσσια.

(Δ. Βικέλας).

*. Ἀξία συγκομιδῆς ἐφάνη ἡμῖν ἡ κατωτέρω συμβουλή πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν του: «Ἐσο τί- μιος και ἐπίμων· διὰ τῆς τιμιότητος θέλεις διατηρήσει τὴν ἀνεξαρτησίαν σου, διὰ δὲ τῆς ἐπιμονῆς θέλεις ἐπιτύχει τοῦ σκοποῦ σου.»

*. Ὁ ἄνθρωπος συγχωρεῖ πολλάκις τοὺς ἀ- δικήσαντας αὐτὸν, οὐδέποτε ὅμως τοὺς ὑπ' αὐ- τοῦ ἀδικηθέντας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ναυτικοῦ.

Ἐξ ἄρθρου δημοσιευθέντος ἐν τῇ Neue Mili- tairische Blätter, «περὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Αἰγύπτου», ἀποσπῶμεν τὰς ἐξῆς περὶ τοῦ ναυτικοῦ τῆς χώρας ταύτης πληρο- φορίας·

Ὁ νῦν μονάρχης τῆς Αἰγύπτου Ἰσμαὴλ Πασ- σᾶς, ἀναβὰς τὸν θρόνον τῷ 1863 ἔτει, ἐνασκει σχεδὸν πάσας τὰς ἐξουσίας ἡγεμόνος αὐτοκυ- ριάρχου, καταβάλλων μόνον εἰσέτι τῇ Πύλῃ φό- ρον μέχρι 19,687,500 φράγκων.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς στρατιωτικὰς και ναυτι- κὰς δυνάμεις τοῦ τόπου, ὁ Ἰσμαὴλ Πασσᾶς ἐ- πέτυχε τοῦ προνομίου ἀπολύτου ἐλευθερίας, ὑ- ποκειμένος μόνον εἰς εἰδικὴν ἀπόφασιν τοῦ σουλ- τάνου, προκειμένου περὶ κατασκευῆς θωρηκτοῦ στόλου.

Ὁ δ' αἰγυπτιακὸς στόλος ὀφείλει κυρίως τὴν ὑπαρξιν τῷ Ἰσμαὴλ Πασσᾶ· και ἐκ τῶν πλοίων τὰ μὲν ἠγοράσθησαν, τὰ δὲ ἐναυπηγήθησαν ἐν Αἰγύπτῳ, και ἐν 1871 ἔτει ὁ Ἰσμαὴλ Πασσᾶς ὑπεχρεώθη νὰ παραχωρήσῃ τῇ Πύλῃ τὰ θωρη- κτὰ αὐτοῦ σκάφη. Ἢ κυβέρνησις λοιπὸν τῆς Αἰγύπτου κέκτηται σήμερον 53 ἀτμοκίνητα και 77 ἰστιοφόρα, ἐφ' ὧν ἐπιβαίνουσι 5,360 ἄνδρες· ἐκ τούτων 25 εἰσὶ πολεμικά, φέροντα 300 πυ- ροβόλα. Ἐπὶ πλέον ἐπὶ τοῦ Νείλου και τῶν διω- ρύγων ὑπάρχουσι 58 ἀτμόπλοια και 617 ἰστιο- φόρα, ἐφ' ὧν ἐπιβαίνουσι 5,443 ἄνδρες.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπάρχει ναυπηγεῖον και σι- δηροῦν dock flottant, πλάτους μέτρων 30 και μήκους 150, ἀγορασθὲν ἐν Μασσαλίᾳ ἀντὶ 3, 500,000 φράγκων. Ἐν Νέῳ Σουεζ κατασκευά-

σθη ἐκ λίθων δεξαμενὴ πρὸς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων, μήκους μὲν μέτρων 140, πλάτους δὲ 30 και βάθους 12. Οἱ ἄνδρες ναυτολογοῦνται ἐκ τῶν πρᾶξιων χωρῶν, και οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκπαιδεύονται ἐν τῇ ναυτικῇ σχολῇ τῆς Ἀλε- ξανδρείας, ἐν ᾗ ἐν 1870 ἔτει ὑπῆρχον 7 καθη- γηταὶ και μαθηταὶ 40. Τὰ ναυτικά ὑπάγονται εἰς ἴδιον ὑπουργεῖον.

Μία εὐχὴ τοῦ Βερανζέ.

Πτωχὸς τις μεταπράτης βιβλίων εἰσέρχεται μίαν ἡμέραν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βερανζέ.

— Κύριε, τῷ λέγει, ἔρχομαι νὰ σὰς πρᾶξα- λέσω νὰ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ γράψε- τε δύο στίχους εἰς αὐτὸ τὸ λεύκωμα.

— Ποῖος σὰς στέλλει;

— Κυρίως τις ὁ ὁποῖος δὲν σὰς γνωρίζει μὲν προσωπικῶς, ἀλλὰ θεωρεῖ μεγάλην εὐτυχίαν του νὰ λάβῃ ἐν αὐτόγραφον τῆς χειρὸς σας.

— Δὲν γράφω ποτὲ εἰς λευκώματα. Λυποῦμαι πολὺ, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ κάμω αὐτὸ τὸ ὀ- ποῖον μὲ ζητεῖτε. Ὑπάγετε εἰς τὸ καλόν.

— Ἄ! κύριε, πόσον ἤθελε χαρῆ ἐκείνος ὁποῦ μ' ἔστειλε. . .

— Πιθανόν, και τῷ εἶμαι εὐγνώμων· ἀλλὰ δὲν ἡμπορῶ κατ' οὐδένα τρόπον. . .

— Καὶ ὅμως ἠθέλετε ὑποχρεώσει πολὺ κ' ἐ- μὲ τὸν ἴδιον.

— Καὶ τί ἐνδιαφέρεσθε σεῖς εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;

— Ὁ! και πολὺ, κύριέ μου· εἶμαι πτωχὸς ἄνθρωπος, ἔχω οἰκογένειαν, και μὲ ὑπεσχέθη- σαν πενήντα φράγκα ἀν ἠθέλετε νὰ γράψητε δύο μόνον στίχους εἰς αὐτὸ τὸ λεύκωμα.

— Πενήντα φράγκα!

— Μάλιστα· και ἐπειδὴ πλησιάζει ἡ προθε- σμία νὰ πληρώσω τὸ ἐνοίκιον, αὐτὸ θὰ μὲ διευ- κόλυε.

— Ἐχετε, εἴπετε, οἰκογένειαν;

— Μάλιστα, κύριε.

Ὁ Βερανζέ λαμβάνει εὐθὺς τὸ κονδύλιον, λέ- γων: Ὁ! τώρα ἀλλάζει· και γράφει τὰ ἐξῆς: «Il est un Dieu, devant lui je m'incline, Pauvre et content sans lui demander rien, que la suppression des albums.»

Ἡτοι·

«Ὑπαρξιν Θεοῦ δοξάζω, πρὸ αὐτοῦ γονυκλιτῶ, Πένης κ' εὐχαριστημένος τίποτε δὲν τοῦ ζητῶ, εἰμὴ τὴν κατάργησιν τῶν λευκωμάτων.»

Γνωστὸν δ' ὅτι οἱ δύο στίχοι εἶνε ἡ ἀρχὴ ἐ- νὸς τῶν περιφημοτέρων ἀσμάτων τοῦ ποιητοῦ,

«Le Dieu des bonnes gens.»

Οἱ φρενοβλαβεῖς παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς.

Οἱ φρενοβλαβεῖς θεωροῦνται παρὰ τῶν Ὀθω- μανῶν ἱεροί. Ἰδοὺ δὲ τί ἀπήντησεν Ὀθωμανὸς τις εἰς περιηγητὴν τινα Εὐρωπαῖον, ἐρωτήσαντα αὐτὸν, διατί οἱ Ὀθωμανοὶ σέβονται τοὺς φρενο-

ελαβεῖς καὶ νομίζουσιν αὐτοὺς θεοφορομένους : «Τὸ λογικὸν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἵνα τὸν ὀδηγῇ ἐν τῷ παρόντι βίῳ· ἅμα λοιπὸν τοῦτο λείψῃ, ἐπόμενον εἶν' ὅτι λαμβάνει τὴν θέσιν αὐτοῦ ἢ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης.»

Λουθηρανικὸν μουσεῖον.

Ἐν Βυττεμβέργῃ συνιστᾶται κατ' αὐτὰς μουσεῖον τοῦ Λουθήρου, ἢ τῆς Μεταρρυθμίσεως καλούμενον, τὸ ὁποῖον θὰ περιέχῃ κυρίως ἀντίγραφα τῶν καλλιτέρων εἰκόνων τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ Λουθηρανικῆν βιβλιοθήκην. Τὸ μουσεῖον τοῦτο θὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἣν κατῴκει ὁ ὀνομαστὸς αἰρεσιάρχης.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μονῇ τῶν Αὐγουστιανῶν, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὡς μοναχὸς ὁ Λούθηρος ἐν ἔτει 1505, ἐπιδεικνύεται εἰς τὸν ξένον τὸ κελλίον τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρός, ἡ τράπεζα καὶ ἡ ἔδρα του. Οἱ τείχοι τοῦ κελλίου καλύπτονται ὑπὸ πολλῶν ἐνδόξων ὀνομάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναγινώσκεται καὶ τὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου.

Καταναλώσις ἵππειου κρέατος ἐν Γαλλίᾳ.

Τῷ 1875 οἱ πωλοῦντες ἐν Παρισίοις ἵππειον κρέας ἔσφαζαν καὶ ἐπώλησαν 6,865 ἵππους, θύνας καὶ ἡμιόνους· τῷ 1876 ὁ ἀριθμὸς ἠῤῥησεν εἰς 9,271, ἐξ ὧν παρήχθη καθαρὸν κρέας 1,685, 470 χιλιόγραμμα.

Ἐν Λυὸν δὲ ἐσφάγησαν 1,262 τοιαῦτα ζῶα τῷ 1875 καὶ 1,088 τῷ 1876.

Τῇ 1 Ἰανουαρίου 1877 ὑπῆρχον ἐν Παρισίοις 58 κρεωπωλεῖα ἵππειου κρέατος, ἐπτὰ δὲ μόνον ἐν Λυὸν.

Εὐφυὲς λόγιον τοῦ διασήμου βιολιστοῦ Παγκνίνη.

Καθ' ἐκάστην γυμνάζομαι εἰς τὸ βιολίον. Ἄμα μίαν ἡμέραν δὲν γυμνασθῶ εὐθὺς αἰσθάνομαι τὴν διαφορὰν, ἅμα δὲν γυμνασθῶ δύο, τὴν αἰσθάνεται τὸ κοινόν.

ΕἰΣ ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Νέον θεραπευτικὸν φάρμακον τοῦ πυρετοῦ.

Ὡς γνωστὸν ἡ κινίνη εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν θεραπευτικὸν φάρμακον τοῦ πυρετοῦ, ἢ καταναλώσις δ' αὐτῆς ἐπεκτείνεται ὁσημέραι πλείοτερον καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ τιμὴ αὐτῆς ὑπέστη πολλὴν ὑψωσιν. Θετικὰ ὅμως γεγονότα κατέστησαν ἀναμφισβήτητον τὴν ἀλήθειαν ὅτι καὶ ἄλλα ἀλκαλοειδῆ τῆς κίνης (τοῦ γνωστοῦ περουβιανῶ φλοιοῦ) ἔχουσι τὰς αὐτὰς πρὸς τὴν κινίνην ιδιότητας· ἡ *κιγχοινιδίνη* π.χ., ἣτις εἶνε κατὰ πολὺ εὐθνοτέρα τῆς κινίνης.

Αἱ πληροφορίαι, ἃς ὁ Κ. Weddell ἐξήγαγεν ἔκ τινος συγγράμματος τοῦ διασήμου ἄγγλου *κιριολόγου* Κ. T. Eliot Howard, ἐπικουροῦσι

τὴν προεκτεθεῖσαν γνώμην. Ἡ τῆς Ἰνδικῆς κυβερνήσεως ἐπεφόρτισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1866 πλειόνας ἐπιτροπίας νὰ ἐξετάσωσι τὴν θεραπευτικὴν ἀξίαν τῶν ἀλκαλοειδῶν τῆς κίνης. Ἐπὶ 1,145 ἀσθενῶν

410	ἔλαβον <i>κιγχοινίνη</i> καὶ ἐξ αὐτῶν 400 ἐθεραπεύθησαν
359	" <i>κιγχοινιδίνη</i> " " 346 "
376	" κινίνην " " 365 "

1,145

1,111

Τὸ συμπέρασμα, εἰς ὃ ἔρθησαν αἱ ἐπιτροπίαί τῆς Μαδρᾶς, εἶνε ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῶν δύο ἄλλων ἀλκαλοειδῶν ὀλίγων διαφέρουσι τῶν τῆς κινίνης. Θὰ ἦτο δὲ κατὰ τοῦτο ἐπικερδестέρα ἡ ἀντικατάστασις τῆς κινίνης δι' ἄλλων ἀλκαλοειδῶν, καθόσον ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἀπαιτεῖ κατὰ τὸ τρίτον ὀλιγωτέραν δαπάνην τῆς κατασκευῆς τῆς κινίνης. Πλὴν τούτου πολλοὶ ἰατροὶ διατείνονται ὅτι στόμαχοί τινες δέχονται τὴν *κιγχοινιδίνη* πολὺ κάλλιον τῆς κινίνης, δὲν ἐπιφέρει δὲ ἡ *κιγχοινιδίνη* τὴν γνωστὴν ἐκείνην ζάλην καὶ τὸν βόμβον εἰς τὰ ὦτα, ὃν ἐπιφέρει ἡ κινίνη, τοῦλάχιστον ὅταν δίδεται μέχρι τινὸς βαθμοῦ. Ἴνα μὴ τυχὸν ἐκλείψῃ ἡ κινίνη, ἣν μέχρι τοῦδε παρήγον τὰ δάση τῶν Ἀνδεων, ἐφύτευσαν κινωφόρα δάση εἰς τὰς ἀγγλικὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰάβαν· εἶνε λοιπὸν βέβαιον ὅτι ἡ κινίνη δὲν θὰ ἐκλείψῃ· τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν εἶνε λόγος νὰ μὴ μεταχειριζόμεθα τὴν *κιγχοινιδίνη*, ἣτις καὶ εἰς τὰ νοσοκομεία τοῦ Λονδίνου ἤρχισεν ἤδη ἐπιτυχῶς νὰ ἀνταγωνίζηται πρὸς τὴν κινίνην.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἐγχώριος ἐντομοκτόνος κόνις.

Ὡς ἀντικατάστασις τῆς ἐξ Εὐρώπης κομιζομένης ἐντομοκτόνου κόνεως δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἀγρία λιθωνωτὶς (κοινῶς ἀγριο διοσμαρίνη ἢ *καραμπάσι*) ἢ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος φουρμένη. Ἡ κόνις τοῦ φυτοῦ τούτου ἀπεξηραμένου ἢ τὸ φυτὸν αὐτὸ πρόσφατον θανατοῖ τοὺς φθειρας, κόρεις, τὰς φύλλας, σήτας καὶ θερμοφάγους (κ. σκώρους) καὶ τὰς χρυσαλλίδας αὐτῶν, τὰς σχαδῶνας τῶν μυιῶν, πιθανῶς δὲ καὶ ἄλλα ἐντομα. Βάμμα ἐκ τῶν φύλλων τοῦ φυτοῦ τούτου ἐπιθετόμενον ἐπὶ τοῦ δῆγματος τῶν ἐντόμων καταπαύει ἐν βραχεὶ οὐ μόνον τὸν ἀκατάσχετον κνησμὸν ἀλλὰ καὶ τοὺς πόνους. Λίαν δὲ ἐνεργὸν εἶνε χλωρὸν καὶ ἐν ἀνθήσει, ὅτε καὶ πρέπει νὰ συλλέγηται. Οἱ χωρικοὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν φύλλων μεταχειρίζονται τὰ φύλλα τοῦ ἄγνου (κ. *λυγαριᾶς*) ἅτινα εἰς μέγα ποσὸν θέτουσιν ὑπὸ τὴν κλίνην τῶν.

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς, «Πῶς τῆς ρητορικῆς περιεγένου;» «Πλέον, ἔφη, ἔλαιον οἴνου δαπάνησας.»